

Milieueffectrapportage

Vakantiepark en Recreatieve Poort Herperduin

bijlage 6 - Archeologierapport BO 31 maart 2010

Milieueffectrapportage

Vakantiepark en Recreatieve Poort Herperduin - 2013

Bijlage 6 - Archeologierapport BO 31 maart 2010

Archeologische Rapporten Oranjewoud 2010/16

Bureauonderzoek ten behoeve van de realisatie van
Vakantiepark en Recreatieve Poort Herperduin,
gemeente Oss (Noord-Brabant)

projectnr. 202661
revisie 00
31 maart 2011

Auteurs

L. Spoelstra
H.J.L.C. Koopmanschap

Opdrachtgever

Gemeente Oss
Postbus 5
5340 BA Oss

Vakantiepark Herperduin
Schaijkseweg 12
5373 KL Herpen

datum vrijgave

31 maart 2011

beschrijving revisie 00

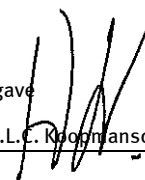
Definitief

goedkeuring

L. Spoelstra

vrijgave

H.J.L.C. Koopmanschap

Colofon

Titel: Archeologische Rapporten Oranjewoud 2010/16
Bureauonderzoek ten behoeve van de realisatie van Vakantiepark en Recreatieve Poort Herperduin,
gemeente Oss (Noord-Brabant)

Auteur: L. Spoelstra, en H.J.L.C. Koopmanschap

ISSN: 1570-6273

© Oranjewoud B.V.
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ingenieursbureau Oranjewoud bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt, door een derde of voor enig ander werk of doel dan waarvoor het is vervaardigd.

Disclaimer

Archeologisch vooronderzoek wordt in zijn algemeenheid uitgevoerd door het steekproefsgewijs bemonsteren d.m.v. boringen, proefsleuven en/of veldkartering. Hoewel Ingenieursbureau Oranjewoud bv de grootste zorgvuldigheid betracht bij het uitvoeren van het archeologisch onderzoek, is het juist deze steekproefsgewijze benadering die het onmogelijk maakt garanties ten aanzien van de situatie af te geven op basis van de resultaten van een archeologisch vooronderzoek.

Oranjewoud aanvaardt derhalve op generlei wijze aansprakelijkheid voor schade welke voortvloeit uit beslissingen genomen op basis van de resultaten van archeologisch (voor)onderzoek.

	Inhoud	Blz.
	Administratieve gegevens	4
1	Inleiding	5
2	Bureauonderzoek	7
2.1	Beschrijving onderzoekslocatie	7
2.1.1	<i>Begrenzing onderzoeks- en plangebied</i>	7
2.1.2	<i>Landschappelijke situatie</i>	7
2.1.3	<i>Bewoningsgeschiedenis, historische situatie en mogelijke verstoringen</i>	11
2.1.4	<i>Huidig en toekomstig gebruik</i>	15
2.2	Bekende archeologische waarden	16
2.3	Archeologische verwachting	18
2.3.1	<i>Archeologische verwachtingskaarten</i>	18
2.3.2	<i>Gespecificeerde archeologische verwachting</i>	20
2.4	Advies voor vervolgonderzoek	22
3	Conclusies en advies	23
3.1	Conclusies	23
3.2	Waardering en selectieadvies	23
	Literatuur en geraadpleegde bronnen	25
	Bijlagen	
1	Archeologische perioden	
2	AMZ-cyclus	
3a		
3b		
	Kaarten	
202661-IKAW	IKAW, AMK-terreinen en waarnemingen uit ARCHIS II	
202661-CHW	Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant (CHW)	
202661-GBK	Gemeentelijke Beleidsadvieskaart	
202661-GBKL	Legenda GBK	

Administratieve gegevens

OW Projectnummer 202661
OM-nummer 39169
Provincie Noord-Brabant
Gemeente Oss
Plaats Herpen
Toponiem Herperduin

Kaartblad 45F
Coördinaten NW: 170518/419864; NO: 171761/420051
ZW: 170908/418808; ZO: 171534/419133
Kadaster -

Opdrachtgever Gemeente Oss
Vakantiepark Herperduin
Uitvoerder Oranjewoud
Datum uitvoering 16 maart 2010
Projectteam L. Spoelstra (projectarcheoloog)
H.J.L.C. Koopmanschap (senior KNA archeoloog)

Bevoegd gezag Gemeente Oss

Beheer documentatie Oranjewoud Almere

Afbeelding 1 Locatie plangebied (bron: Google Earth, 2009)

1 Inleiding

In januari 2010 is in opdracht van de Gemeente Oss en Vakantiepark Herperduin door Ingenieursbureau Oranjewoud BV een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd op een locatie Herperduin te Herpen, gemeente Oss (Noord-Brabant).

De aanleiding voor het archeologisch onderzoek is de voorgenomen realisatie van een vakantiepark met recreatiebungalows, recreatieve centrumvoorzieningen, natuurswemplas en parkeerruimte. Daarnaast is de gemeente Oss voornemens een natuurspeelbos aan te leggen in het plangebied. Het plangebied Helperduin wordt in het oosten begrensd door de A50. Ten westen van het plangebied ligt het natuurgebied Herperduin, welke de oostelijke grens van het plangebied vormt. Om de voorgenomen plannen te realiseren is een herziening van het bestemmingsplan noodzakelijk. Bij de ruimtelijke onderbouwing in het kader van de vrijstelling van het vigerende bestemmingsplan dienen eventueel aanwezige archeologische waarden in het gebied nader in beeld te worden gebracht. Een archeologisch onderzoek dat in het kader van ruimtelijke onderbouwing plaatsvindt, past als onderzoeksstrategie binnen de zogenaamde Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Deze cyclus wordt toegelicht in bijlage 2.

Doel van het onderhavige onderzoek is het opstellen van een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel en het formuleren van aanbevelingen voor de wijze waarop met eventueel aanwezige archeologische waarden dient te worden omgegaan. Het gespecificeerde verwachtingsmodel zal vervolgens worden getoetst door middel van een veldonderzoek.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.1.

2 Bureauonderzoek

Het doel van het uitvoeren van een archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Daarbij worden vragen beantwoord zoals: "Waar kunnen we wat verwachten?" Voor het opstellen van een dergelijke verwachting wordt gebruik gemaakt reeds bekende archeologische waarnemingen, historische kaarten, de landschappelijke situatie en bodemkundige gegevens. Een gespecificeerde archeologische verwachting gaat in op de mogelijke aanwezigheid, het karakter, omvang, datering en versterking van archeologische waarden en fysieke resten binnen het plangebied.

2.1 Beschrijving onderzoekslocatie

2.1.1 *Begrenzing onderzoeks- en plangebied*

Het is van belang een onderscheid te maken tussen onderzoeksgebied enerzijds en plangebied anderzijds. Met plangebied wordt het gebied bedoeld waarop de in de inleiding genoemde plannen en/of werkzaamheden betrekking hebben. Binnen dit gebied kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden worden verstoord.

Het onderzoeksgebied omvat het gebied waarover informatie is verzameld om een goed beeld te krijgen van de archeologische waarden in het plangebied. Het onderzoeksgebied is veelal groter dan het plangebied en verschilt al naar gelang het te onderzoeken aspect. In dit geval is dat de regio waarin het plangebied ligt.

Het plangebied ligt ten zuidwesten van het dorp Herpen in de provincie Noord-Brabant. Het plangebied grenst in het oosten aan de snelweg, A50. Het natuurgebied Herperduin vormt de westelijke grens van het plangebied. Het plangebied wordt in het noorden en in het zuiden begrensd door weiland. Het plangebied beslaat circa 75 hectare. (afbeelding 1). Binnen ongeveer een kwart van het gebied zijn ontwikkelingen voorzien.

2.1.2 *Landschappelijke situatie*

Het plangebied ligt in fysisch-geografisch opzicht op de grens van het Peelhorstgebied (Heikant) als in het oude stroomgebied van de Maas (Maaskant) (Zie afbeelding 2).¹ In geologisch en tektonisch opzicht ligt het plangebied op de noordrand van de Peelhorst, een tektonisch stijgingsgebied. De Peelhorst helt van zuidoost naar noord circa 25 m +NAP tot 5 à 7 m +NAP op de grens van het rivierengebied. Het plangebied bevindt zich dus op de lage noordrand van het stijgingsgebied. De Peelhorst maakt op haar beurt weer onderdeel uit van een zeer oud breuksysteem, bestaande uit een aantal van noordwest naar zuidoost lopende breuken waarlangs in de loop van de geologische geschiedenis diverse afschuivingen hebben plaatsgevonden. Het breuksysteem is tot op heden nog steeds actief.

¹ Hof & Mohd Yusof, 1983.

Afbeelding 2: Overzicht van fysisch-geografische situatie rond het plangebied.²

De Peelhorst wordt aan beide zijden geflankeerd door een dalingsgebied: in het westen de Centrale Slenk, in het oosten de Slenk van Venlo.³ Het huidige landschap is volledig gevormd in de laatste geologische periode, het Kwartair (vanaf 2,5 miljoen jaar voor heden). De voorlaatste periode van het Kwartair, het Pleistoceen (2,5 miljoen - 10.000 jaar voor heden) wordt gekenmerkt door een afwisseling van extreem koude perioden of ijstijden en perioden waarin het klimaat ongeveer vergelijkbaar is met het huidige. Tot het Midden Pleistoceen stroomden de Rijn en de Maas in noordwestelijke richting.⁴ Op de hoge Peelhorst is in deze periode slechts een dunne laag klei afgezet. In het Midden Pleistoceen verlegde de Maas haar loop naar de Centrale Slenk, waarbij ook op de Peelhorst een dik pakket rivierafzettingen werden afgezet.

Tijdens het Weichselien, de laatste ijstijd, (120.000 – 10.000 voor Chr.) zette de Maas ten noorden van het plangebied grof, grindrijk zand af. Onder invloed van het smeltwater werden grote hoeveelheden sediment door de rivier verplaatst. Rivierbeddingen raakten hierdoor snel opgevuld waardoor een vlechtend rivierensysteem ontstond, met verschillende, tijdelijke stroomgeulen met een hoge piekafvoer. Gedurende droge perioden in het Laat Weichselien ontstonden door opwaaiing van fijner zand rivierduinen tussen de vele rivierbeddingen, de zogenoemde donken. Door klimaatveranderingen vanaf het begin van het Holoceen (vanaf 10.000 voor Chr.) veranderde het karakter van de rivieren. Het sedimentaanbod nam sterk af en de rivieren kregen een regelmatigere afvoer, die zich beperkten tot een enkele geul. De grotere stroomsnelheid van het rivierwater schuurde de buitenbochten van de stroomgeul uit, waardoor de Maas als een meanderende rivier ontstond. Het huidige landschap ten noorden van het plangebied wordt dan ook gekenmerkt door een uitgebreid systeem van kom- en stroomruggen aan het oppervlak.

Na het Saalien volgde een relatief kortdurende warme periode, het Eemien (130.000-120.000 jaar voor heden). Gedurende het Eemien was de gemiddelde temperatuur hoger dan de huidige gemiddelde temperatuur, waardoor de ijskappen afsmolten en de zeespiegel steeg tot 6 meter boven het huidige zeeniveau. Op het land steeg de grondwaterspiegel eveneens. Het landschap raakte snel begroeid. Door de hoge

² Ball en Jansen 2002, 28.

³ Berendsen, 2004; Stiboka 1976.

⁴ Vos en Kiden, 2005.

grondwaterspiegel konden de plantenresten niet worden afgebroken, waardoor op de Peelhorst veen werd gevormd.

Aan het einde van het Weichselien steeg de gemiddelde temperatuur weer, waarmee de laatste, nog steeds voortdurende, periode van het Kwartair begint: het Holoceen (vanaf 10.000 jaar voor heden). Deze periode is bepalend geweest voor het uiterlijk van het rivierengebied ter hoogte van het plangebied (de Maaskant). Door de stijgende temperaturen smolten de ijskappen af, waardoor het Noordzebekken geleidelijk volliep en de grondwaterspiegel steeg. De rivieren Rijn en Maas kregen in de periode weer een gelijkmatige aanvoer van water, waardoor de rivieren weer één brede stroomgordel ontwikkelden (meanderende rivieren in tegenstelling tot vlechtende rivieren). De meanderende Maas trad eens per jaar, gedurende de piekaanvoer van water in de winter, buiten haar oevers, waarbij de zwaardere sedimenten (zand en fijn grind) direct aan weerszijden van de stroomgordel bezonken en de lichtere sedimenten (klei) verder landinwaarts bezonken. Op deze wijze ontstonden aan weerszijden van de stroomgordel hoge oeverwallen, en verder landinwaarts lage natte komgronden. In de loop van het Holoceen heeft de Maas zich een aantal keren verlegd en zijn er meanders afgesloten geraakt. Uiteindelijk is hierbij een zeer complex systeem van oeverwallen (stroomruggen), verlaten stroomgordels en oude kommen ontstaan.⁵ Aan de hand van het bestuderen van de opeenvolging van de diverse afzettingen en het dateren hiervan kan de loop van de Maas in het verleden worden bepaald. Zo is bijvoorbeeld bekend dat de stroomgordel van de Maas zich gedurende de Bronstijd - Romeinse Tijd verder naar het zuiden, ter hoogte van het huidige Ossemeer, bevond.⁶ Tijdens het Holoceen raakte het dekzandgebied dicht begroeid, waardoor door de hoge grondwaterspiegel in de lage gedeelten van het landschap opnieuw veen groeide. In het Holoceen gaat ook de mens een belangrijke rol spelen in de vorming van het landschap. Het gebied is al sinds de Prehistorie permanent en intensief bewoond, waarbij men de oorspronkelijke begroeiing verwijderde ten behoeve van landbouwareaal. Waarschijnlijk zijn de eerste heidegronden en zandverstuivingen reeds in de Romeinse tijd ontstaan. Er zijn zelfs aanwijzingen dat dit al vanaf de (late) Bronstijd gebeurde. Gedurende middeleeuwen zette deze ontwikkeling zich op grotere schaal voort.

Vanaf de Vroege Middeleeuwen kwam op de dekzanden de potstalbemesting in zwang. Recent onderzoek op meerdere plaatsen in Noord-Brabant heeft overigens duidelijk gemaakt dat deze vroege datering van potstalbemesting niet zo zeker is als voorheen werd aangenomen. Niet uitgesloten kan worden dat in bepaalde delen van de huidige provincie potstalbemesting eerder als een zeer laat laatmiddeleeuwse of als een fenomeen uit de Nieuwe tijd moet worden gezien. Vanuit een gemengd bedrijf sloegen de boeren de mest van hun vee op in de stal om het vervolgens deze eens in de zoveel tijd uit te spreiden op de van nature arme zandgronden rondom de nederzettingen. Het vee graasde in dit gebied op de lage riviergronden of de woeste heidegronden buiten de akkers. Uiteindelijk ontstond door dit systeem een zeer dikke ophooglaag, die bekend staan als enkeerdgronden. Deze gronden zijn ook nu nog goed te herkennen rondom de oude dorpskernen van o.a. Oss, Berghem, Herpen, Heesch, Geffen en Nistelrode. Pas met de uitvinding van kunstmest in de 19e eeuw kwam er een einde aan dit systeem en werden ook de tot dan toe woeste gronden, die in deze periode nog op zeer grote schaal voorkwamen in de Peelhorst, ontgonnen.⁷

Bodem

De bodem van het plangebied bestaan alle uit gronden die zijn ontstaan door menselijk toedoen. Tot aan het begin van deze eeuw werden akkers en grasland bemest met materiaal uit een potstal. Dit bestond uit een mengsel van stalresten, huisafval,

⁵ Berendsen, 2004.

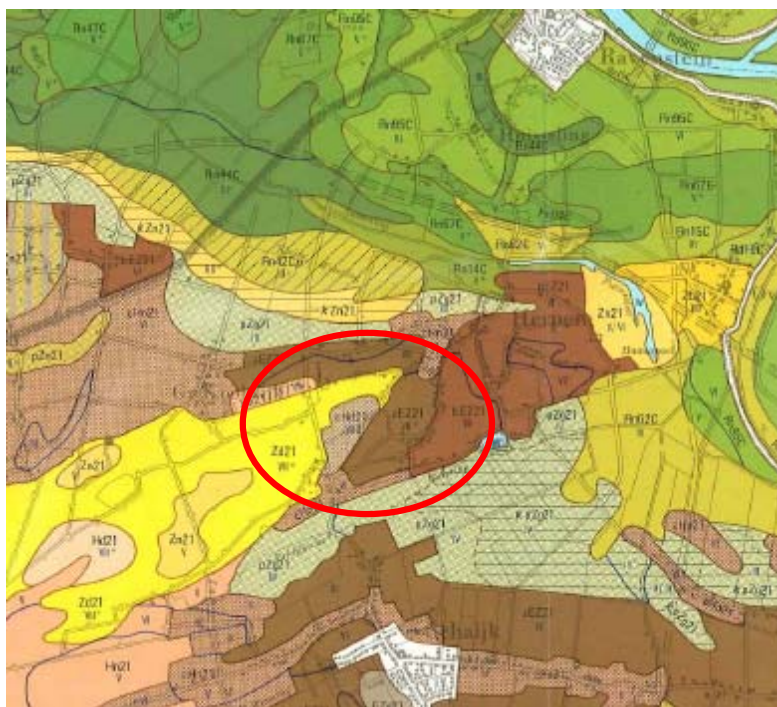
⁶ Stiboka, 1976; Fokkens, 1991.

⁷ Stiboka, 1976.

bosstrooisel en heideplaggen, aangevuld met humushoudend zand van het bouwland. De eeuwenlange bemesting heeft ertoe geleid dat bouw- en grasland geleidelijk werden opgehoogd en er een dikke, humushoudende bovengrond ontstond. Afhankelijk van de aard en de hoeveelheid van de gebruikte mest en de duur van de ophoging vertoont het dek grote verschillen in dikte, kleur, humusgehalte en textuur. Bij een intact bodemprofiel is sprake van podzolering. Hier heeft geen verstoring van de bodem plaatsgevonden. Podzolering is te zien doordat uit de E-horizont minerale stoffen zijn uitgespoeld in de B-horizont. Wanneer deze inspoeling en uitspoeling duidelijk is te zien, is er sprake van een intact bodemprofiel.

De bodem van het plangebied bestaat voor het grootste deel uit hoge, bruine en zwarte enkeerdgronden, welke bestaan uit leemarm en zwak lemig fijn zand (code: bEZ21 en code: zEZ21). Daarnaast komen in het plangebied duinvaaggronden voor, welke bestaan uit leemarm en zwak lemig fijn zand (Zd21). Ook komt ten noorden en ten zuiden van het plangebied laarpodzolgrond voor, welke uit leemarm en zwak lemig fijn zand bestaat (code: cHn21). Tenslotte komt centraal noordelijk van het plangebied kamppodzolgronden voor (code: cHD21) welke bestaan uit leemarm en zwak lemig fijn zand (zie afbeelding 3). Deze laatste bodemsoort houdt verband met oude ontginningen en – sedert de late Middeleeuwen - ophoging van de bodem met potstalmest. Dit gebied heeft ooit deel uit gemaakt van een groter complex van oude essen en meer in het bijzonder van een westelijke uitloper van het dorpsesdek van de oude kern van Herpen.

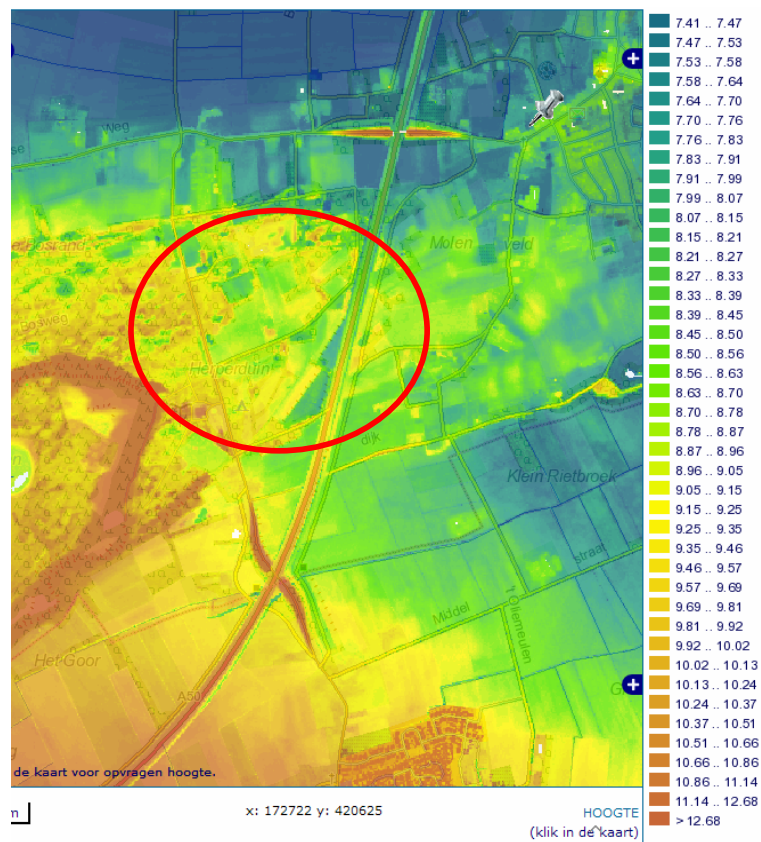
In de omgeving van het plangebied ligt de grondwatertrap tussen niveau VI en VII, hetgeen betekent dat de laagste grondwaterstand zich tussen 40-80 en hoger dan 80 cm beneden het maaiveld bevindt. De hoogste grondwaterstand bevindt zich op dit niveau beneden de 120 cm beneden het maaiveld.

Afbeelding 3. Het plangebied op de Bodemkaart van Nederland 1:50000 (Stiboka, 1976).

Actuele Hoogtekaart Nederland

Op de Actuele Hoogtekaart van Nederland (AHN) is te zien dat het plangebied in een zone ligt met grote hoogteverschillen. Ten oosten van het plangebied is de Helperduin waarneembaar (oranje gekleurd), welke ruim 19 m boven zeeniveau ligt. De laagst gelegen zone in het plangebied ligt aan de Rijksweg A50 (blauw gekleurd) en ligt op 7,85 m boven zeeniveau (Zie afbeelding 4). De bovenkant van de kaart geeft het noorden aan.

Afbeelding 4. Het plangebied op de AHN.

2.1.3 Bewoningsgeschiedenis, historische situatie en mogelijke verstoringen

Het dekzandgebied aan de rand van de Peelhorst kent een lange, continue bewoningsgeschiedenis. Ook het rivierengebied kende vanaf de vorming van de oeverwallen en stroomruggen een lange bewoningsgeschiedenis. Het dekzandlandschap was reeds in de Steentijd bewoond: de hooggelegen dekzandruggen nabij de verschillende waterstromen waren geliefde vestigingslocaties voor mobiele groepen jager-verzamelaars.⁸ Vanaf het Neolithicum vestigde men zich permanent op deze locaties. De zandige bodems op deze locaties waren zeer geschikt voor landbouw.⁹ In de perioden volgend op het Neolithicum, de Bronstijd, IJzertijd en Romeinse tijd, was deze omgeving dicht bewoond. De laaggelegen gedeelten in het landschap, zoals de beekdalen en de vennen, vormden bovendien tussen het Neolithicum en de IJzertijd een focus van rituele activiteit. In deze natte landschapselementen werden in deze periode

⁸ Deeben & Rensink, 2005; Verhart & Arts, 2005.

⁹ Louwe Kooijmans, 2005.

waardevolle voorwerpen (wapens, sierraden) gedeponeerd.¹⁰ Het gebied kenmerkt zich in deze periode (het Laat Neolithicum/Bronstijd) ook door de aanwezigheid van grafheuvels.

In de Romeinse tijd (12 v. Chr.-450 na Chr.) was het onderzoeksgebied onderdeel van het Romeinse Rijk. In deze periode ontstond een intensieve uitwisseling tussen de Romeinen en de inheemse bewoners. Er ontstond een markteconomie, waarbij agrarisch surplus werd verhandeld op de markt. Na de val van het Romeinse rijk keerde men terug naar een zelfvoorzienend agrarisch bestaan. Het bevolkingsaantal nam af, maar het gebied is nooit verlaten geweest. Uit alle perioden voorafgaand aan het historisch bekende Oss zijn resten terug gevonden.

Aan het einde van de vroege middeleeuwen (450-1000 na Chr.) neemt de bevolking weer toe en worden de nederzettingen weer beter zichtbaar. Rond 800 na Chr. ontstaan onder invloed van het systeem van potstalbemesting de eerste cultuurgronden rondom de nederzettingen. Het dorp Oss is van oorsprong een dergelijke agrarische nederzetting, omgeven door opgehoogde akkers. Buiten de akkers lagen de woeste gronden, bestaande uit hoogveengebieden en heidevelden. De in het plangebied aanwezige dikke eerdgronden zijn het gevolg van de eeuwenlange potstalbemesting.

Historisch kaartmateriaal

De oudste gedetailleerde kaart van het plangebied is de kadastrale minuut daterend uit 1811 tot 1832 (afbeelding 5). Op deze kaart is te zien dat het plangebied in de negentiende eeuw enkel bestond uit heidevelden. Het gebied was geheel onbebouwd en er lopen geen wegen door het plangebied.

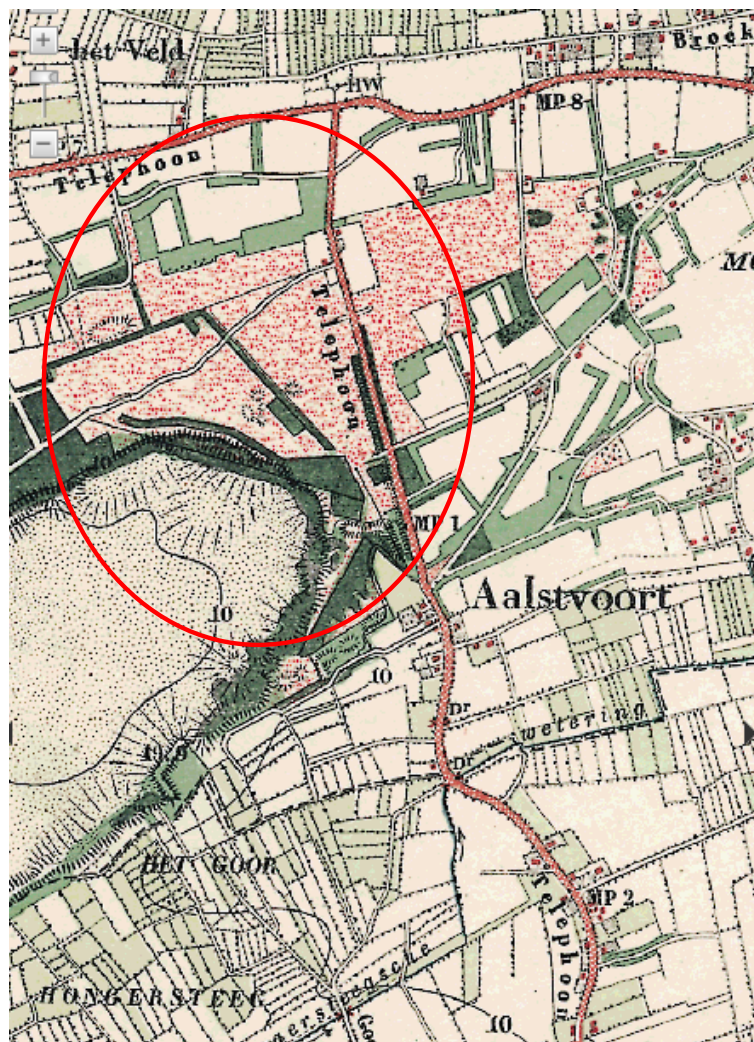
Afbeelding 5. Het plangebied op de Kadasterkaart uit 1811-1832."

De situatie is op de historisch topografische kaart uit 1870-1879 onveranderd in vergelijking met 1811-1832. Nog steeds is er geen sprake van enige vorm van bebouwing of infrastructuur in het plangebied. Op de kadastrale kaart uit 1899 is een verandering ten opzichte van de voorgaande jaren zichtbaar. In het plangebied is de Schaijkseweg

¹⁰ Fontijn, 2004.

¹¹ www.brabant.nl/historische-kaarten

aangelegd en een telefoonverbinding. Ook is enige vorm van verkaveling te zien ten zuiden van het plangebied (zie afbeelding 6).

Afbeelding 6. het plangebied op de historisch topografische kaart uit 1899.¹²

Op de kadastrale kaarten die in de periode tussen 1899 en 1949 uitgegeven zijn, zijn geen veranderingen waarneembaar voor het plangebied. Ook op de kaart van 1955 is weinig veranderd ten opzichte van de voorgaande jaren. De enige verandering is dat midden in het plangebied een brandtoren is gebouwd. De bewoning langs de Schaijkseweg is toegenomen.

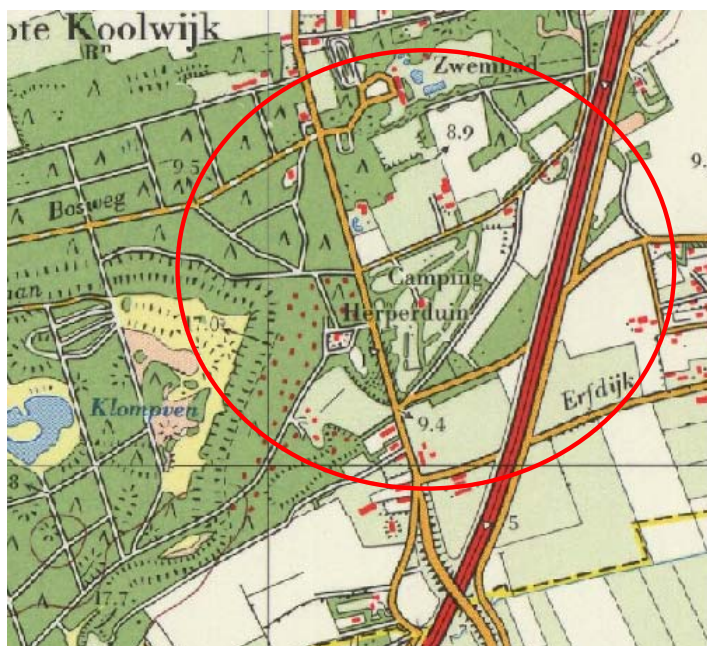
Op de topografische kadastrale kaart uit 1967 is te zien dat het aantal wegen binnen het plangebied is toegenomen. Ook de bewoning in het gebied is toegenomen, met name door recreatieve woningen (afbeelding 7).

¹² www.brabant.nl/historischekaarten

Afbeelding 7. Het plangebied op de kadastrale minuut uit 1967.¹³

In de jaren '70 van de twintigste eeuw werd de Rijksweg A50 aangelegd door het plangebied. Deze weg is voor het eerst opgetekend op de kadastrale minuut van 1978. Ten oosten van de Schaijkseweg is camping Helperduin aangelegd. Ten noorden van de camping is een zwembad aangelegd met een toegangsweg vanaf de Schaijkseweg. Het heidegebied rond de Herperduin is afgenomen ten opzichte van 1967 (afbeelding 8).

Afbeelding 8. Het plangebied op de kadastrale minuut uit 1978.¹⁴

Het plangebied is in de periode tussen 1978 en heden niet noemenswaardig veranderd.

¹³ www.brabant.nl/historischekaarten

¹⁴ www.brabant.nl/historischekaarten

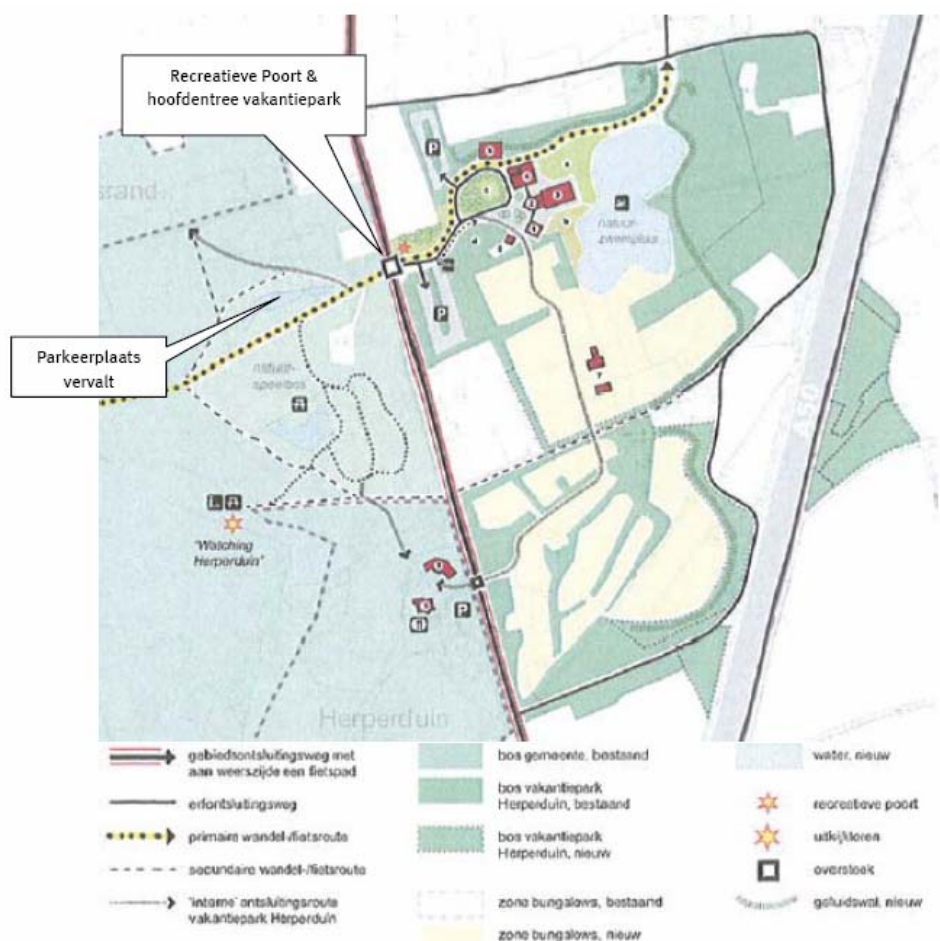
2.1.4 Huidig en toekomstig gebruik

Huidig gebruik plangebied

Het westelijke deel van het plangebied (ten oosten van de Schaijkseweg) is in gebruik als natuurgebied, bestaande uit bossen, heide, vennen en zandverstuivingen. Ten oosten van de Schaijkseweg tot aan de Rijksweg A50, is het plangebied in gebruik als agrarisch gebied, bos en camping. Ten oosten van de A50 is het gebied in gebruik als agrarisch gebied.

Consequenties toekomstig gebruik

In de nabije toekomst zal de het vakantiepark Helperduin worden uitgebreid door middel van de aanleg van 208 recreatiebungalows, recreatiecentrumvoorzieningen, een natuurzwemplas en parkeerruimte (afbeelding 9). De uitbreiding van het vakantiepark bedraagt een oppervlakte van circa 9,3 hectare en zal ten oosten van de Schaijkseweg plaatsvinden. De omvang van de te realiseren natuurzwemplas zal 3,5 ha. bedragen een diepte krijgen van 5 m -mv. Ten oosten van de Schaijkseweg zal ook de uitbreiding van het bungalowpark gerealiseerd worden. Ten westen van de Schaijkseweg zal de gemeente Oss een natuurspeelbos aanleggen. Het natuurspeelbos bedraagt een oppervlakte van circa 3 hectare en zal ten westen van de Schaijkseweg plaatsvinden. Bij de graafwerkzaamheden in het kader van de nieuwbouw en de aanleg van de natuurzwemplas zal de bodem worden geroerd. Hierbij worden eventueel aanwezige archeologische resten bedreigd.

Afbeelding 9. Toekomstige zonering van het plangebied

2.2 Bekende archeologische waarden

Onderzoeksmeldingen

Binnen en in de nabijheid van het plangebied hebben al eerder archeologische onderzoeken plaatsgevonden. De onderzoeksterreinen zijn gevisualiseerd op tekening 202661-ARCHIS. Binnen het plangebied, ten oosten van het huidige zwembad, heeft Bureau Interdisciplinaire Landschapsanalyse (BILAN) in november 2001 een archeologisch booronderzoek uitgevoerd (OM-nr. 20191). Naar aanleiding van het onderzoek werd het selectieadvies gegeven dat het zuidelijke deel van het plangebied voor ontgraving behouden zou moeten worden. Indien dit niet mogelijk blijkt te zijn wordt geadviseerd een karterend veldonderzoek uit te laten voeren door middel van proefsleuven. In het noordelijke deel van het plangebied wordt geen nader onderzoek aanbevolen.

Binnen het plangebied, ten noordwesten van de Schaijkeweg heeft archeologisch adviesbureau RAAP in december 2009 tot en met januari 2010 een viertal archeologische inspecties uitgevoerd aangaande het geplande natuurspeelbos (OM-nr. 38693/ 38694/ 38695/ 38696). Er is op het moment van het opstellen van deze rapportage ons nog geen selectiebesluit aangaande deze onderzoeken bekend.

Ten noorden van het plangebied heeft onderzoeks- en adviesbureau BAAC in november 2004 een archeologisch inventariserend booronderzoek uitgevoerd (OM-nr. 8223). Ten aanzien van dit onderzoek werd een vervolgonderzoek in de vorm van inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven geadviseerd.

Ten noordoosten van het plangebied, ten oosten van de A50, heeft Bureau Interdisciplinaire Landschapsanalyse (BILAN) een archeologisch booronderzoek uitgevoerd (OM-nr. 13389). Ten aanzien van dit onderzoek is geconcludeerd dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Buiten het plangebied, in de bebouwde kom van Herpen, heeft archeologisch onderzoeks- en adviesbureau Synthebra in juni 2009 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd (OM-nr. 35815). Naar aanleiding van het onderzoek werd een inventariserend proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

Ten noordoosten van het plangebied, in de bebouwde kom van Herpen, werd in augustus 2007 een archeologisch booronderzoek uitgevoerd door archeologisch adviesbureau Archeologisch Onderzoek Leiden BV (ARCHOL) (OM-nr. 24188). Er is geen selectiebesluit ten aanzien van het onderzoek gepubliceerd.

Buiten het plangebied, ten noordwesten van Helperduin, heeft archeologisch adviesbureau RAAP in december 2009 een archeologische inspectie uitgevoerd aangaande het geplande natuurspeelbos (OM-nr. 38708). Aangaande dit onderzoek is nog geen selectiebesluit gepubliceerd.

Uit de betreffende onderzoeken is naar voren gekomen dat het gebied rond Herperduin in een reliëfrijk landschap ligt. Dit is het gevolg van de plaattektoniek en eolische en fluviale landschapsvorming. Het gebied in alle archeologische perioden zeer geschikt geweest voor bewoning. Dit komt door de reliëfverschillen in het landschap in combinatie met de aanwezigheid van voldoende oppervlaktewater. Vanaf de Middeleeuwen werd de bodem geschikt gemaakt voor landbouw door middel van potstalbemesting. Hierdoor zijn de bodemsoorten rond Herpen ontstaan. Uit voorgaande onderzoeken kan geconcludeerd worden dat de omgeving van Herpen over het algemeen een hoge archeologische

verwachtingswaarde heeft betreffende alle perioden van de archeologie. Voornamelijk onder esdekken is de kans groot dat eventuele archeologische resten goed bewaard zijn gebleven.

In de omgeving van het plangebied is één terrein met een archeologische status geregistreerd. Dit AMK-terrein is weergegeven in tabel 1 en wordt gevisualiseerd op tekening 202661-ARCHIS. Dit terrein bestaat uit de historische dorpskern Herpen en betreft een administratieve aanduiding op basis van historisch kaartmateriaal.

Tabel 1. Terreinen met een archeologische status binnen en in de directe omgeving van het plangebied.

CMA nummer	Object/complextype	Datering	Status
16842	Historische kern Herpen	Middeleeuwen laat A- Nieuwe tijd	Hoge archeologische waarde

In de omgeving van het plangebied zijn elf waarnemingen in Archis 2 geregistreerd. Deze waarnemingen staan vermeld in onderstaande tabel en wordt weergegeven op tekening 202661-ARCHIS. Binnen het plangebied is één waarneming bekend (CAA-nr. 35238). Het betreft een vuursteen bijl daterend uit het Neolithicum. In de nabije omgeving van het plangebied zijn opvallend veel waarnemingen daterend uit de steentijd bekend. Het betreft vuursteen bijlen en afslagen en een doorboorde stenen hamerbijl. Daarnaast komen crematieresten, grafgraven en aardewerkvondsten voor afkomstig van de Nederrijnse grafheuvel-cultuur, daterend uit de Bronstijd. Grafheuvels zijn tot dusver niet aangetroffen. Ook zijn er waarnemingen uit de Romeinse tijd. Het betreft een gouden munt en een bronzen beurs. Tenslotte werd er in de omgeving van het plangebied Middeleeuws aardewerk aangetroffen.

Tabel 2. Waarnemingen in de directe omgeving van het plangebied

CAA-nr.	Object/complextype	Begin periode	Eind periode
14161	Aardewerk uit de Nederrijnse grafheuvel-cultuur (Bronstijd Laat), steengoed en geglazuurd aardewerk (ME), vuursteen bijl (Neolithicum)	Neolithicum laat B	Nieuwe Tijd
35238	Vuursteen bijl	Neolithicum midden	Neolithicum laat
35239	Stenen bijl	Neolithicum vroeg	Bronstijd
35240	Vuursteen afslag	Mesolithicum laat	Mesolithicum laat
35243	Bot, bronzen armband, crematiesporen, aardewerk, vuursteen	Paleolithicum laat	Middeleeuwen laat
35249	Doorboorde stenen hamerbijl, aardewerk	Neolithicum vroeg B	Middeleeuwen vroeg D
39203	Bronzen beurs	Romeinse tijd midden	Romeinse tijd midden
39204	Onbekend	Romeinse tijd	Middeleeuwen vroeg
39205	Aureus van Nero, gouden munt	Romeinse tijd vroeg	Romeinse tijd vroeg
44181	Aardewerk	IJzertijd	Romeinse tijd
45212	Stenen bijl	Neolithicum vroeg	Bronstijd

2.3 Archeologische verwachting

2.3.1 Archeologische verwachtingskaarten

IKAW

De Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) is een door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed opgestelde kaart waarop aan de hand van eerder gedane archeologische waarnemingen en de bodemkundige gegevens is aangegeven wat de kans is in een bepaald gebied archeologie aan te treffen: laag, middelhoog of hoog. Zoals de naam al aangeeft gaat het hier - vanwege schaal en extrapolatie - slechts om een ruwe indicatie.

Het gebied ten westen van de Schaijkseweg en ten noorden van de Steltweg ligt op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden in een zone met een middelhoge archeologische verwachting.

Het gebied ten zuiden van de Steltweg ligt in een zone met een lage archeologische verwachting. Dit gebied komt overeen met de zwarte enkeerdgronden. Lange tijd hebben esdekken onopgemerkt als 'witte vlekken' op archeologische waardekaarten gestaan, omdat er geen archeologische vondsten aan het oppervlak zichtbaar waren. Wel werd vermoed dat ze een hoge potentie zouden kunnen hebben, maar de waarde is nooit aangetoond. Archeologisch onderzoek gedurende de laatste jaren heeft uitgewezen dat onder veel esdekken vindplaatsen schuilgaan.

Ten zuiden van de Kluisweg ligt het plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachting. Ook het gebied ten oosten van de Rijksweg A50 ligt in een gebied met een hoge archeologische verwachting. Het betreft hier de terreinen met een intacte podzolbodem in de vorm van esdekken. Deze esdekken staan op de IKAW vrijwel altijd aangegeven als gebieden met een hoge archeologische verwachting. Ze bedekken vaak rijke archeologische vindplaatsen en kunnen in zekere zin worden aangemerkt als 'archeologische reservaten' van de zandgronden in Nederland. Onderzoek in het afgelopen decennium heeft uitgewezen dat onder essen gave archeologische sporen worden aangetroffen. Dit heeft twee redenen. Ten eerste waren locaties waar zich sinds de Middeleeuwen esdekken ontwikkelden van oudsher al in gebruik door hun gunstige ligging. De grens van de zones is niet duidelijk, omdat de zones slechts globaal zijn weergegeven. De archeologische verwachtingszones op de IKAW hangen sterk samen met de geomorfologische- en bodemkundige situatie. De zone met een hoge archeologische verwachting ligt in de lager gelegen gebieden, waar zich enkeerdgronden bevinden. Zie tekening 202661-ARCHIS in de kaartenbijlage voor de IKAW en afbeelding 3 en 4 voor de bodem en geomorfologische situatie.

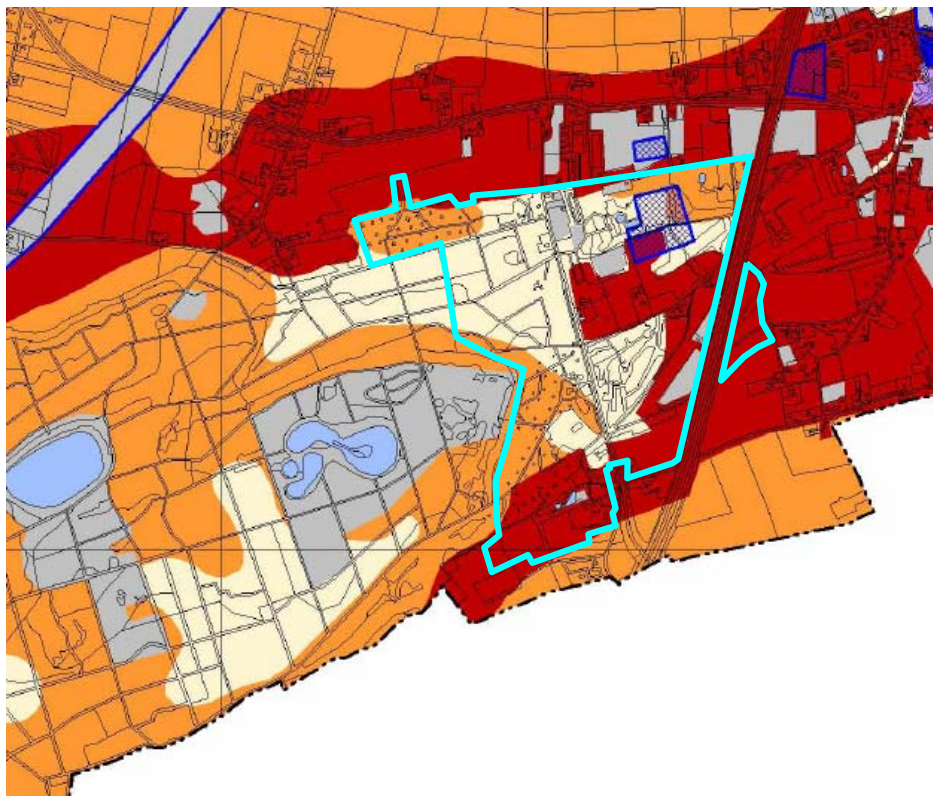
Cultuurhistorische Waardenkaart van Noord-Brabant

Op de Cultuurhistorische Waarden Kaart (CHW) van de provincie Noord-Brabant komt de archeologische verwachting overeen met de IKAW (tekening 202661-ARCHIS). Op de CHW zijn de gebieden die op de IKAW als hoog- en middelhoge verwachtingsgebieden zijn aangemerkt, samengenomen. Zowel op de IKAW als op de CHW hangt de archeologische verwachting samen met de geomorfologische locatie en de reeds bekende archeologische waarnemingen. Het gebied ten zuiden van de Steltweg wordt op de CHW aangemerkt als een gebied met een lage archeologische verwachting. Het gebied ten westen van de Schaijkseweg is aangemerkt als een gebied met een hoge of middelhoge archeologische verwachting. Ook het gebied ten oosten van de Rijksweg A50, en het gebied tussen de Kluisweg en de Rijksweg A50 zijn aangemerkt als gebieden met een hoge of middelhoge

archeologische verwachting. Het gebied ten noorden van de Steltweg is een terrein met een hoge of middelhoge archeologische waarde (tekening 20661-CHW).

Gemeentelijk Beleid

De gemeente Oss beschikt over een eigen archeologische verwachtings- en/of beleidsadvieskaart. Deze kaart is deels gebaseerd op de IKAW en CHW van de provincie Noord-Brabant, maar is gedetailleerder. Het grootste gedeelte van het plangebied ligt in een zone met een lage archeologische verwachting (lichtgeel). Dit is een afgedekt Pleistoceen landschap met lage landduinen. Ten zuiden en oosten van het plangebied en het gebied ten oosten van de Rijksweg A50 is rood gekleurd. Deze zone is een gebied met een hoge archeologische verwachting. Het betreft hier esdekken. Het oranjegekleurde gebied heeft een middelhoge archeologische verwachting. Het betreft hier lage landduinen. Het grijze gebied is reeds verstoorde grond. Het donkerblauwe gebied in het noorden van het plangebied is reeds onderzocht op archeologische waarden (zie afbeelding 10 en tekening 202661-GBK en 202661-GBKL).

Afbeelding 10. Gemeentelijke archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Oss. Het plangebied is weergegeven met een lichtblauwe lijn.

2.3.2 *Gespecificeerde archeologische verwachting*

Het plangebied ligt in fysisch-geografisch opzicht zowel in het Peelhorstgebied als in het centrale rivierengebied. Meer specifiek ligt het plangebied in de subregio's de Heikant en de Maaskant. Het plangebied ligt in bodemkundig opzicht zowel in de Holocene rivierkleigronden als op de Pleistocene dekzandruggen van de Peelhorst. Dit landschap kent een lange bewoningsgeschiedenis: er zijn vele vindplaatsen en waarnemingen uit alle archeologische perioden bekend. De onderstaande gespecificeerde archeologische verwachting heeft als uitgangspunt dat het bodemprofiel intact is.

datering

In het plangebied worden archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd verwacht. Het is op basis van de nu bekende gegevens niet mogelijk om deze periode in te perken.

complextype

Paleolithicum t/m Laat Neolithicum: uit deze perioden worden op de dekzandruggen op de Peelrand vooral resten verwacht die samenhangen met een mobiele leefwijze, zoals kort bewoonde kampjes.

Laat Neolithicum t/m Nieuwe tijd (met uitzondering van de Romeinse periode): uit deze perioden worden zowel op de dekzandruggen als op de oude stroomgordel vooral resten verwacht die de weerslag vormen van een sedentaire leefwijze, zoals nederzettingen, resten van agrarische activiteit, grafvelden en grafheuvels. Ook worden in laaggelegen gedeeltes van het landschap resten van religieuze/rituele activiteit verwacht, zoals depots en offers.

Romeinse periode: uit deze periode worden vooral vondsten verwacht die de weerslag vormen van een intensieve uitwisseling tussen Romeinen en de inheemse bevolking, zoals Romeinse objecten (aardewerk/munten) in een inheemse context.

omvang

De omvang van de mogelijk aanwezige archeologische vindplaatsen/resten varieert sterk. Tijdelijke kampementen uit het Paleolithicum en Mesolithicum zijn vaak van geringe omvang, te denken valt aan een straal van 10 tot 40 meter. Nederzettingen vanaf het Neolithicum bestaan vaak uit één of meerdere huizen, met een oppervlakte variërend tussen 75 à 100 m² (Neolithicum en IJzertijd) en 175 à 200 meter (Midden Bronstijd) per huis. Opstallen en spiekers hebben meestal een oppervlakte van circa 5-10 m². In het geval van menselijke begravingen en votiefdepots gaat het om puntlocaties met een klein oppervlak. Ook de omvang van (resten van) grafheuvels varieert kan sterk variëren.

diepteligging

De verwachte archeologische resten kunnen vanaf het maaiveld tot een diepte van circa 1,5 m -mv worden aangetroffen.

locatie

De locatie van de te verwachten archeologische resten hangt sterk samen met de geomorfologische omstandigheden en het microreliëf ter plaatse. Hooggelegen, droge locaties zoals stroomruggen en dekzandruggen vormen van oudsher een geliefde vestigingslocatie. Zowel de stroomrug ter hoogte van de Wetering als de dekzandruggen rondom de oude dorpskernen, waar enkeerdgronden voorkomen, zijn dergelijke hoge

locaties. De lager gelegen gedeelten van het landschap waren vooral in gebruik als weidegrond of als ritueel/sacraal landschap. De dichtheid van de verwachte sporen is daarom op de hoge gedeelten van het landschap vermoedelijk hoger dan in de laaggelegen gedeelten.

uiterlijke kenmerken

Paleolithicum tot Laat Neolithicum: vuursteenverspreiding, indicaties van bewerking van vuursteen, halffabrikaten, productieafval, productiegereedschap o.a. geweiknoppen en klopstenen. Indicatie van kortdurende nederzetting/kamp: haardkuilen, verbrand vuursteen. Indicaties van jacht/voedselverzameling en -bereiding: werktuigen, spitsen, bijlen, schrabbers, stekers.

Laat Neolithicum tot en met Nieuwe tijd: resten en structuren die wijzen op een sedentair, agrarisch bestaan. Nederzettingen: paalgaten (huizen, spiekers, opstallen, schuren), greppels, waterputten met houten beschoeiingen, afvalkuilen en erfafscheidingen. In de Romeinse tijd ook stenen funderingen. Vondsten: met name aardewerk: tot en met de IJzertijd handgevormd, vanaf de Romeinse tijd ook gedraaid aardewerk en uitheems aardewerk (terra sigillata, terra nigra, amforen). Daarnaast worden verbrand bot en metaal verwacht. In diepe grondsporen, zoals greppels en waterputten, kan ook onverbrand bot en hout worden aangetroffen.

Tussen het Laat Neolithicum en de IJzertijd periodespecifieke wijze van het begraven / cremen van de doden: individueel in vlakgraf met grafgift, dan wel onder of in een grafheuvel of in een urnenveld. Daarnaast kunnen uit deze periode votiefdepots worden aangetroffen, bestaande uit één of meerdere objecten die ongebruikt of onbeschadigd met opzet in een bepaalde context zijn geplaatst. Het gaat meestal om gepolijste stenen bijlen (Neolithicum), of metalen bijlen en/of wapens (Bronstijd t/m Romeinse tijd).

mogelijke verstoringen

Bij de aanleg van de huidige Rijksweg A50 is de bodem waarschijnlijk reeds verstoord. Vermoedelijk is (een deel van) het te onderzoeken tracé in het verleden al "voorbereid", waardoor de verwacht wordt dat de bodem (plaatselijk) ernstig verstoord zal zijn. Tevens zal hier een ophogingspakket aanwezig zijn. De diepte en omvang van de verstoring is echter niet bekend. Daarnaast kan de bovengrond zijn verstoord als gevolg van agrarische activiteiten in het verleden. Indien een intact esdek aanwezig is dan zijn eventueel aanwezige archeologische resten hieronder mogelijk goed bewaard gebleven. De mate van verstoring dient door middel van een veldonderzoek te worden vastgesteld.

2.4 Advies voor vervolgonderzoek

Op basis van het bureauonderzoek is geconcludeerd dat de specifieke archeologische verwachting sterk samenhangt met de geomorfologische en bodemkundige situatie. De omgeving van het plangebied kent een lange, continue bewoningsgeschiedenis vanaf het Laat- Paleolithicum. In het plangebied worden zowel resten van mobiele bewoning uit de Steentijd als permanente nederzettingen vanaf het Neolithicum verwacht. Op historische kaarten is geen bewoning in de Nieuwe Tijd C waarneembaar, maar dit houdt niet in dat er in de periode daarvoor geen bewoning kan zijn geweest. Daarnaast kunnen grafmonumenten en urnenvelden worden aangetroffen, alsmede votiefdepots. Door de aanleg van de huidige Rijksweg A50 kunnen delen van het plangebied verstoord zijn geraakt. Het gebied ten oosten van de Schaijkseweg, waar bodemingrepen zullen plaatsvinden wordt op de gemeentelijke verwachtingskaart gekarteerd als een zone met deels een hoge verwachtingswaarde, waar zich vermoedelijk nog esdekken bevinden, en deels een zone met een lage verwachtingswaarde. Vanwege de hoge archeologische verwachting in het gebied en de hoge kans op het aantreffen van vindplaatsen die bijdragen aan de kennis over de bewoning van deze omgeving in het verleden wordt geadviseerd in deze zones, waar bodemingrepen plaats zullen vinden, de gespecificeerde archeologische verwachting te toetsen door middel van een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een *verkennend booronderzoek* uit te voeren. Het doel van een verkennend booronderzoek is het toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting en, mede op basis van de boorprofielen het onderscheiden van kansrijke en kansarme zones.

Op basis van de resultaten van het verkennend onderzoek wordt, indien kansrijke zones aanwezig zijn, advies uitgebracht over een eventueel vervolgonderzoek- de karterende fase. Het doel van het karterende vervolgonderzoek is het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische vindplaatsen in een intact bodemprofiel.

Op basis de resultaten van het karterende booronderzoek ter plaatse van de reeds bekende waarnemingen wordt, indien vindplaatsen worden aangetroffen, advies uitgebracht over een eventueel waarderend vervolgonderzoek. Zowel de resultaten van het verkennend- als het karterend booronderzoek kunnen ook aantonen dat verder vervolgonderzoek niet noodzakelijk is.

3 Conclusies en advies

3.1 Conclusies

Het plangebied ligt in fysisch-geografisch opzicht zowel in het Peelhorstgebied als in het centrale rivierengebied. Meer specifiek ligt het plangebied in de subregio's de Heikant en de Maaskant. Het plangebied ligt in bodemkundig opzicht zowel in de Holocene rivierkleigronden als op de Pleistocene dekzandruggen van de Peelhorst. Dit landschap kent een veelzijdige en lange bewoningsgeschiedenis: er zijn veel vindplaatsen en waarnemingen uit alle archeologische perioden (vanaf het Laat-Paleolithicum tot aan de Nieuwe tijd) bekend. De verwachte archeologische resten zijn echter sterk afhankelijk van de intactheid van het bodemprofiel. Archeologische resten kunnen vanaf het maaiveld tot een diepte van 1,5 m -mv worden aangetroffen. De genoemde resten kunnen zich in het gehele plangebied bevinden.

Ondanks de waarschijnlijke mate van versterking is het waarschijnlijk dat in het plangebied nog intacte zones aanwezig zijn. Indien dit het geval is, dan geldt ter plaatse een hoge archeologische verwachting ten aanzien van vindplaatsen. Geadviseerd wordt in het plangebied een archeologisch inventariserend booronderzoek (verkennende fase) uit te voeren. Tijdens het archeologische inventariserend booronderzoek wordt bepaald in hoeverre de bodem in het plangebied nog intact is en of in het plangebied archeologische indicatoren kunnen worden aangetroffen.

3.2 Waardering en selectieadvies

Op basis van het bureauonderzoek wordt geadviseerd een archeologische veldtoets uit te voeren door middel van een inventariserend verkennend booronderzoek. Doel van het verkennende booronderzoek is het toetsen van het opgestelde archeologisch verwachtingsmodel en het onderscheiden van kansrijke en kansarme zones.

Selectieadvies

Geadviseerd wordt om een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen (verkennende fase) uit te voeren. Dit ter beoordeling aan het bevoegd gezag.

Ingenieursbureau Oranjewoud B.V.
Oosterhout, 16 maart 2010

Literatuur en geraadpleegde bronnen

Ball, E.A.G., en R. Jansen, 2002. Van steentijd tot middeleeuwen: Archeologisch onderzoek rond een fossiele beekloop te Herpen-Wilgendaal. Archol Rapport 11.

Berendsen, H.J.A. 2004 (4^e druk). *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.

Deeben, J. en Rensink, E., 2005. Het Laat-Paleolithicum in Zuid-Nederland. In: Deebe, J., Drenth, E. *et al*, (red.) *De Steentijd van Nederland*. Archeologie 11/12, Stichting Archeologie, Zutphen, pp. 171-200.

Hof, G.T.A. en Mohd Yusof, I., 1983. Fysisch Geografische Landschappenkaart van Nederland. *Geografisch Tijdschrift XVII-4*, Bijlage1.

Jansen, R., C. van der linde, H. Fokkens, 1999. *Een inventarisatie van vindplaatsen in het buitengebied van Oss*. Archeologische Rapporten Maaskant 5, Leiden.

Jansen, R., en H. Fokkens, 1997. *Archeologisch onderzoek in de gemeente Oss in 1997*. Archeologisch Onderzoek Oss 1, Universiteit Leiden, Leiden.

Jansen, R., en H. Fokkens, 1999. *Archeologisch onderzoek in de gemeente Oss in 1998*. Archeologisch Onderzoek Oss 2 1998, Universiteit Leiden, Leiden.

Mulder, E.F.J. de, et.al. 2003. *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen.

Schinkel, K., 2005. 23. *Buurtschappen in beweging. Nederzettingen in Zuid- en Midden-Nederland*. In: Louwe Kooijmans, L. P., P. W. van den Broeke, H. Fokkens en A. van Gijn (red.), 2005. *Nederland in de Prehistorie*. blz. 519-541. Uitgeverij Bert Bakker, Amsterdam.

Stiboka, 1976. Bodemkaart van Nederland (schaal 1:50.000), Blad 46 West - 46 Oost Vierlingsbeek. Stiboka, Wageningen.

Teekens, P.C., et. al. 2007. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek ten behoeve van de MER N329 te Oss. *Archeologische rapporten Oranjewoud 2007/95*.

Verhart, L. en Arts, N., 2005. Het Mesolithicum in Zuid-Nederland. In: Deebe, J., Drenth, E. *et al*, (red.) *De Steentijd van Nederland*. Archeologie 11/12, Stichting Archeologie, Zutphen, pp. 235-260.

Vos, P., & P. Kiden 2005. De landschapsvorming tijdens de steentijd. In: J. Deebe, E. Drenth, M.-F. van Oorsouw & L. Verhart (eds.), *De steentijd van Nederland*. Archeologie 11/12, Stichting Archeologie, Zutphen, pp. 7-37.

Kaarten

Topografische kaart 1:25000 (<http://kadata.kadaster.nl>)

Bodemkaart van Nederland, 1:50000, kaartblad 25 Oost Amsterdam (Siboka 1976)

Historische topografische kaarten ([www.brabant.nl/historische kaarten](http://www.brabant.nl/historische-kaarten))

Historische kadastrale minuutplan kaarten (www.watwaswaar.nl)

Bijlage 1 : Archeologische perioden

Bijlage 1 : Archeologische perioden

Als bijlage op de resultaten en verzamelde gegevens wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewonersgeschiedenis in Nederland geschetst.

Gedurende het **Paleolithicum** (300.000-8800 voor Chr.) hebben moderne mensen (homo sapiens) onze streken tijdens de warmere perioden wel bezocht, doch sporen uit deze periode zijn zeldzaam en vaak door latere omstandigheden verstoord. De mensen trokken als jager-verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. De verschillende groepen jager-verzamelaars exploiteerden kleine territoria, maar verbleven, afhankelijk van het seizoen, steeds op andere locaties.

In het **Mesolithicum** (8800-4900 voor Chr.) zette aan het begin van het Holoceen een langdurige klimaatsverbetering in. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor geleidelijk een bosvegetatie tot ontwikkeling kwam en de variatie in flora en fauna toenam. Ook in deze periode trokken de mensen als jager-verzamelaars rond. Voorwerpen uit deze periode bestaan voornamelijk uit voor de jacht ontworpen vuurstenen spitsjes.

De hierop volgende periode, het **Neolithicum** (5300-2000 voor Chr.), wordt gekenmerkt door een overschakeling van jager-verzamelaars naar sedentaire bewoners, met een volledig agrarische levenswijze. Deze omwenteling ging gepaard met een aantal technische en sociale vernieuwingen, zoals huizen, geslepen bijlen en het gebruik van aardewerk.

Door de productie van overschot kon de bevolking gaan groeien en die bevolkingsgroei had tot gevolg dat de samenleving steeds complexer werd. Uit het Neolithicum zijn verschillende grafmonumenten bekend, zoals hunebedden en grafheuvels.

Het begin van de **Bronstijd** (2000-800 voor Chr.) valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen, zoals bijlen. Het gebruik van vuursteen was hiermee niet direct afgelopen.

Vuursteenmateriaal uit de Bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Het aardewerk is over het algemeen zeldzaam. De grafheuveltraditie die tijdens het Neolithicum haar intrede deed werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, eventueel omgeven door een greppel.

In de **IJzertijd** (800-12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. Ten opzichte van de Bronstijd traden er in de aardewerktraditie en in het gebruik van vuursteen geen radicale veranderingen op. De mensen woonden in verspreid liggende hoeven of in nederzettingen van enkele huizen. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (celtic fields). In deze periode werden de kleigebieden ook in gebruik genomen door mensen afkomstig van de zandgebieden. Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand. Er zijn zogenaamde vorstengraven bekend in Zuid-Nederland, maar de meeste begravingen vonden plaats in urnenvelden.

Met de **Romeinse tijd** (12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als rijksgrens van het Romeinse Rijk ingesteld. Ter controle van deze zogenaamde limes werden langs de Rijn castella (militaire forten) gebouwd. De inheems leefwijze handhaafde zich wel, ook al werd de invloed van de Romeinen steeds duidelijker in soorten aardewerk (o.a. gedraaid) en een betere infrastructuur. Onder meer ten gevolge van invallen van Germaanse stammen ontstond er instabiliteit wat uiteindelijk leidde tot het instorten van de grensverdediging langs de Rijn.

Over de **Middeleeuwen** (450-1500 na Chr.), en met name de Vroege Middeleeuwen (450-1000 na Chr.), zijn nog veel zaken onbekend. Archeologische overblijfselen zijn betrekkelijk schaars. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinen in handen gekomen van regionale en lokale hoofdliden. Vanaf de 10 eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is een toenemende feodalisering zichtbaar. Door bevolkingsgroei en gunstige klimatologische omstandigheden werd in deze periode een begin gemaakt met het ontginnen van bos, heide en veen. Veel van onze huidige steden en dorpen dateren uit deze periode.

De hierop volgende periode 1500 – heden wordt aangeduid als **Nieuwe Tijd**.

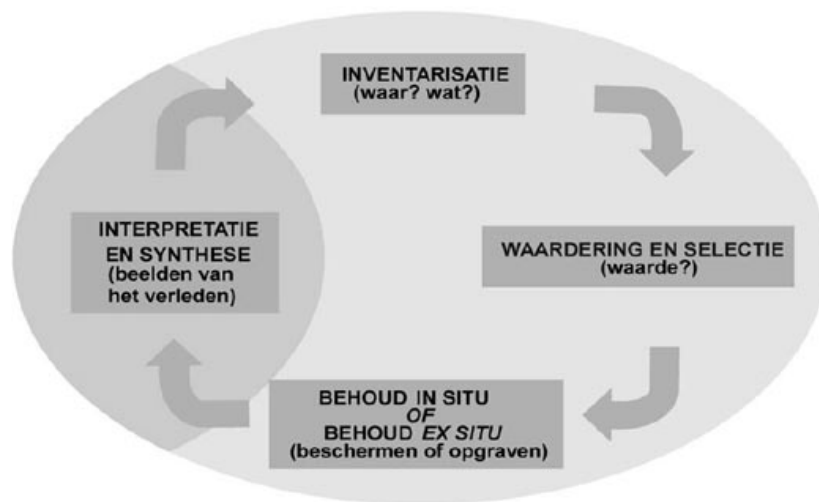
Bijlage 2 : AMZ-cyclus

Bijlage 2 : AMZ-cyclus

Het AMZ-proces

Archeologisch onderzoek in Nederland wordt in de meeste gevallen uitgevoerd binnen het kader van de zogenaamde Archeologische Monumentenzorg (AMZ).

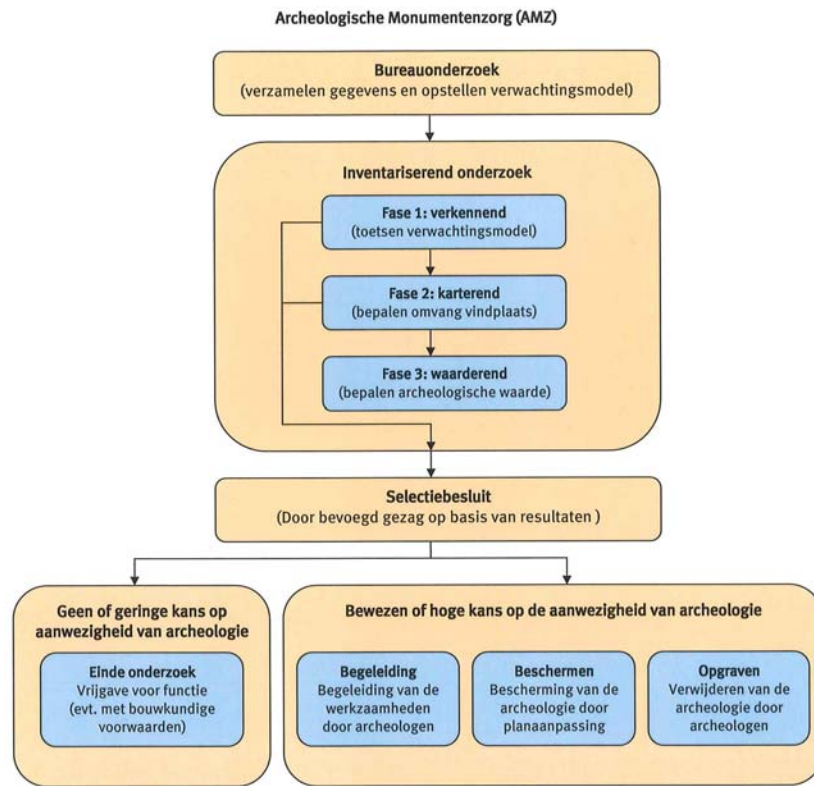
Het gehele traject van de AMZ omvat een aantal stappen die elkaar kunnen opvolgen, afhankelijk van het resultaat van de voorgaande stappen. In de procedure wordt volgens een trechtermodel gewerkt. Het startpunt ligt eigenlijk al bij het bepalen van de onderzoeksplicht. Op diverse provinciale en landelijke archeologische waardenkaarten kan namelijk worden ingezien of het plangebied ligt in een zone met een archeologische verwachting. Indien dit het geval blijkt te zijn, dan zal er in het kader van de planprocedure onderzoek verricht moeten worden om te bepalen of er archeologische waarden binnen het plangebied aanwezig zijn. Hiermee start de zogenaamde AMZ-cyclus (zie afb. 1 en 2)

Afb. 1: de AMZ-cyclus

De eerste fase: bureauonderzoek

Uitgangspunt voor het bureauonderzoek is het vaststellen van een gespecificeerd verwachtingsmodel dat op detailniveau voor het plangebied aangeeft wat er aan archeologische vindplaatsen aanwezig kan zijn. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt bepaald of er een veldonderzoek nodig is en wat de juiste methode voor dit veldonderzoek zou moeten zijn om deze mogelijk aanwezige archeologische resten te kunnen aantonen.

Afb. 2: proces van de AMZ

De tweede fase: inventariserend veldonderzoek (IVO)

Het inventariserend veldonderzoek kan worden opgesplitst in drie subfases.

Fase 1. verkennend onderzoek

In sommige gevallen wordt er gestart met een verkennend onderzoek. Een verkennend onderzoek kent een relatief lage onderzoeksintensiteit en wordt feitelijk uitgevoerd omdat er bij het bureauonderzoek onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om dit voldoende te kunnen onderbouwen. Dit is bijvoorbeeld het geval als er te weinig bodemkundige of geologische gegevens zijn om binnen het plangebied de verwachtingswaarden te kunnen onderbouwen of zelfs überhaupt tot een verwachtingswaarde te komen. Met een verkennend onderzoek kan tot in detail de verwachtingswaarde worden aangebracht. Zodoende kan door terugkoppeling een aangescherpt verwachtingsmodel worden gemaakt en kan karterend veldonderzoek in een vervolgfase gericht en daarmee ook kostenefficiënter worden ingezet.

Fase 2. karterend onderzoek

In de regel wordt er gestart met een karterend onderzoek. Dit veldonderzoek dient om het verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek te toetsen en eventueel aanwezige vindplaatsen op te sporen. Het onderzoek wordt vrijwel altijd vlakdekkend uitgevoerd door middel van boringen en/of oppervlaktekarteringen of proefsleuven. Het resultaat is in de regel een overzichtskaart met de resultaten van het onderzoek. Eventueel aangetoonde vindplaatsen worden daarbij aangegeven. Indien er geen archeologische vindplaatsen worden aangetroffen of wanneer bijvoorbeeld al blijkt dat deze geheel zijn

verstoord, dan wel van geen waarde zijn, is dit meestal ook het eindstadium van de AMZ-cyclus.

Als er wel archeologische vindplaatsen worden aangetroffen of het blijkt uit de onderzoeksgegevens dat deze met zeer grote zekerheid kunnen worden verwacht, dan dient er een waardestellend onderzoek te worden uitgevoerd. Meestal is van de vindplaatsen die bij een karterend onderzoek zijn aangetroffen nog slechts in beperkte mate bekend wat de waarde ervan is.

Fase 3. waarderend onderzoek

Een waarderend onderzoek dient de fysieke kwaliteiten van een eerder aangetoonde of reeds bekende archeologische vindplaats vast te stellen en dient te leiden tot een waardestelling. Voor een waardestelling is het van belang om in elk geval de aard van de vindplaats, de exacte begrenzing in omvang en diepteligging, de datering en de mate van conservering en intactheid te weten. Een waarderend onderzoek kan worden uitgevoerd door middel van boringen of proefsleuven. Wat de beste methode is hangt sterk af van de omstandigheden en de aard van de vindplaats. In de meeste gevallen worden er voor een waardestelling proefsleuven of proefputten gegraven, omdat met deze methode meer en betere informatie over de vindplaats kan worden verkregen dan met aanvullende booronderzoek. Proefsleuven zijn lange sleuven van twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar in de voorgaande onderzoeksfase aanwijzingen voor vindplaatsen zijn aangetroffen.

De derde fase: Selectie en waardering

Het eindresultaat van een waardestellend onderzoek is een selectieadvies waarin op basis van de waardestelling van de vindplaats(en) wordt aangegeven of een vindplaats behoudenswaardig is. Deze waardestelling geschiedt op basis van verschillende waarderingscriteria. De term behoudenswaardig is sterk gerelateerd aan de essentie van het rijks- en provinciaal beleid ten aanzien van de archeologische monumentenzorg. In eerste instantie gaat dit namelijk uit van het behoud van het bodemarchief *in situ* (ter plekke in de bodem). Alleen wanneer dit binnen een belangenafweging niet kan zal het stuk waardevol bodemarchief voor het nageslacht bewaard dienen te worden door middel van een opgraving. Dit wordt ook wel behoud *ex situ* genoemd. Wanneer behoud niet gewenst is vanwege een relatief geringe waarde van de vindplaats(en) kan nog worden besloten om de bodemingrepen onder archeologische begeleiding te laten uitvoeren. Ook is het natuurlijk nog mogelijk dat er helemaal geen archeologisch onderzoek meer hoeft plaats te vinden en kan het terrein worden 'vrij gegeven'.

Het bevoegd gezag zal op basis van het selectieadvies uiteindelijk aangeven welke maatregelen er dienen te worden genomen. Deze beslissing wordt het selectiebesluit genoemd.

Plaats van de AMZ-cyclus in de planvorming

Net als met andere omgevingsfactoren waarmee binnen de planvorming rekening gehouden dient te worden, is het ook voor de archeologie van belang om dit in een zo vroeg mogelijk stadium in te steken. Niet alleen is dit voor een aantal onderzoeksfasen vanwege provinciaal of gemeentelijk beleid al een vereiste, het geeft bovendien al vroeg inzicht in eventuele risico's qua exploitatie en potentiële vertragingen in een project. Indien er een middelhoge of hoge kans op de aanwezigheid van archeologische resten bestaat, zal het bevoegd gezag een inventariserend onderzoek verplicht stellen ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing. Dit onderzoek is gebaseerd op het specifieke verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek dat daaraan vooraf dient te gaan. In praktijk worden deze onderzoeken gecombineerd uitgevoerd en in één verslag gerapporteerd.

Wanneer eenmaal een planprocedure is voorgenomen zal met het archeologisch onderzoek al kunnen worden begonnen.

In principe kan het gehele inventariserend veldonderzoek, inclusief een selectieadvies, voorafgaand aan een planprocedure worden afgerond. Dit heeft als voordeel dat binnen het toekomstige plan de omvang van de archeologische vindplaats(en) definitief kan worden afgebakend en er, bij behoud *in situ*, de bestemming 'archeologische waardevol' kan worden opgenomen. Ook kunnen dan in bijvoorbeeld een aanlegvergunning specifieke voorschriften worden opgenomen om aantasting te voorkomen. In dit kader en deze planfase kan ook een voorschot worden genomen op inrichtingsmaatregelen (aanpassing van een eventueel al beschikbaar stedenbouwkundig ontwerp of het voorschrijven van bijvoorbeeld een groenzone, speelveld, parkeerplaatsen etc.). Indien dit mogelijk is kan ook worden voorgeschreven dat er archeologievriendelijk gebouwd dient te worden door aanpassing van funderingswijze of ander technische maatregelen. Het nadeel van het uitvoeren van een waardestellend veldonderzoek na de een planprocedure is dat daarmee ook de consequenties ervan pas later in beeld komen, wat leidt tot een aantal risico's. Vaak blijkt dan behoud *in situ* veel lastiger te zijn en is dit dan alleen met technische maatregelen nog mogelijk. Soms is alleen behoud *ex situ* door middel van opgravingen de enige nog resterende kostbare optie.

Bijlage 3a: ARCHIS - Onderzoeksmeldingen

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 8223 **Kaartblad:** 45F **Coördinaten:** 171421 / 420073
Naam onderzoek:
Toponiem: Berghemseweg
Plaats: Herpen
Gemeente: Oss
Provincie: Noord-Brabant
Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek
Uitvoerder: BAAC BV
Projectleider: Nales
Opdrachtgever: Niet van toepassing
Bevoegd gezag: Niet van toepassing
Aanmelding: 27-11-2004 **Aanvang:** 27-11-2004 **Geschatte duur:** 1
Motief: Overige grondwerkzaamheden
Ingevoerd door/op: tnale / 07-12-2004

Toelichting

Literatuur: Nales, T., Herpen, Berghemseweg 11, Inventariserend archeologisch veldonderzoek, Baac 04.239

Onderzoek bij deze melding

Onderzoeksnummer: 3782 **Type onderzoek:** Archeologisch: booronderzoek
Diepte onderzoek: 500 **Aantal putten:** **Aantal boringen:** 6
Gereedmelding: 07-12-2004
Ingevoerd door /op: tnale / 07-12-2004

Selectieadvies

vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuf, zie BAAC-rapport 04.239

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 13389 **Kaartblad:** 45F **Coördinaten:** 171944 / 420322
Naam onderzoek:
Toponiem: Broekstraat
Plaats: Herpen
Gemeente: Oss
Provincie: Noord-Brabant
Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek
Uitvoerder: Bureau Interdisciplinaire Landschapsanalyse
Projectleider: Bureau Interdisciplinaire Landschapsanalyse
Opdrachtgever: Particulier
Bevoegd gezag: Gemeente Oss
Aanmelding: 24-08-2005 **Aanvang:** 12-09-2005 **Geschatte duur:** 1
Motief: Bouwwerkzaamheden
Ingevoerd door/op: nkrek / 24-08-2005

Toelichting

Coördinaten: 171944/420322

Datum einde onderzoek: 12-09-2005

Projectmedewerkers: E. de Boer

Complextype(n): ---

Datering: ---

Diversen: In opdracht van Stichting Hulphond wordt n.a.v. geplande een archeologisch veldonderzoek in de vorm boringen verricht. Het Plangebied (1,5 ha) is gesitueerd aan de Broekstraat in Herpen en heeft grotendeels een hoge archeologische verwachting. In plangebied komen hoge zwarte enkeerdgronden en laarpodzolgronden voor. Tot voor kort was het plangebied in gebruik als tuincentrum, waar in het noordoostelijk deel tuinkassen nog aanwezig waren.

Onderzoek bij deze melding

Onderzoeksnummer: 12509 **Type onderzoek:** Archeologisch: booronderzoek
Diepte onderzoek: 120 **Aantal putten:** **Aantal boringen:** 6
Gereedmelding: 29-11-2005
Ingevoerd door /op: nkrek / 29-11-2005

Selectieadvies

Geen vervolgonderzoek vereist.

Toelichting

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied vanwege de ligging op een hoger gelegen dekzandrug met een oud-bouwlanddek (meer dan 50 cm dik; hoge zwarte enkeerdgronden) grotendeels een hoge archeologische verwachting heeft. In de omgeving van het plangebied zijn verschillende archeologische waarnemingen bekend, die voornamelijk dateren uit de ijzertijd. Er zijn echter ook vondsten bekend uit de periode Neolithicum tot bronstijd, Romeinse tijd, Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

Het plangebied maakte tot de tweede helft van de twintigste eeuw deel uit van een akkergebied. Pas na deze periode raakte het gedeeltelijk bebouwd. Uit het veldonderzoek blijkt dat in het plangebied een matig dikke (30 tot 40 cm) A-horizont aanwezig is. Het bodemprofiel was in het westelijke deel van het plangebied tot op de overgang met de C-horizont verstoord en in het oostelijke deel zelfs tot in de C-horizont. Er is in geen enkele boring een (gedeeltelijk) intact bodemprofiel aangetroffen. De bodem kan worden geïnterpreteerd als een verstoorde laarpodzolgrond.

In het noordelijke deel van het plangebied werden een fragment aardewerk uit de periode vanaf 1250 n.C. aangetroffen en een pijpenkop. Deze vondsten bevonden zich echter in een verstoorde context en lagen niet in situ. De indicatoren wijzen daarom niet op een vindplaats.

Literatuur: Bezemer - de Vugt, C. & E. de Boer, Oss-Herpen (NB): Archeologisch vooronderzoek/Ecologische quickscan in het kader van de Flora - en Faunawet. BILAN Rapport 2005/116, 2005.

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 20191 **Kaartblad:** 45F **Coördinaten:** 171451 / 419824
Naam onderzoek:
Toponiem: Herperduin
Plaats: Ravenstein
Gemeente: Oss
Provincie: Noord-Brabant
Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek
Uitvoerder: Bureau Interdisciplinaire Landschapsanalyse
Projectleider: Bureau Interdisciplinaire Landschapsanalyse
Opdrachtgever: Niet van toepassing
Bevoegd gezag: Niet van toepassing
Aanmelding: 07-12-2006 **Aanvang:** 01-11-2001 **Geschatte duur:** 1
Motief: Overige grondwerkzaamheden
Ingevoerd door/op: mrjan / 07-12-2006

Toelichting

S. Dautzenberg, S. Kluiving en C. Witteveen. Aanvullende Archeologische Inventarisatie, Herperduin (gemeente Ravenstein). BILAN-Rapport 2002/8.

Onderzoek bij deze melding

Onderzoeksnummer: 16096 **Type onderzoek:** Archeologisch: booronderzoek
Diepte onderzoek: **Aantal putten:** **Aantal boringen:**
Gereedmelding: 19-12-2006
Ingevoerd door /op: mrjan / 19-12-2006

Selectieadvies

BILAN 2002: Zuidelijk deel van het plangebied behouden voor ontgraving. Indien dit niet mogelijk is dient er een proefsleuvenonderzoek plaats te vinden. Voor het noordelijk deel van het plangebied wordt geen nader onderzoek aanbevolen.

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding:	24188	Kaartblad:	45F	Coördinaten:	172321 / 420346
Naam onderzoek:					
Toponiem:	Wilgendaal				
Plaats:	Herpen				
Gemeente:	Oss				
Provincie:	Noord-Brabant				
Type onderzoek:	Archeologisch: booronderzoek				
Uitvoerder:	Archeologisch Onderzoek Leiden BV				
Projectleider:	Goossens				
Opdrachtgever:	Niet van toepassing				
Bevoegd gezag:	Niet van toepassing				
Aanmelding:	29-08-2007	Aanvang:	29-08-2007	Geschatte duur:	3
Motief:	Bouwwerkzaamheden				
Ingevoerd door/op:	cleef / 29-08-2007				

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 35815 **Kaartblad:** 45F **Coördinaten:** 172237 / 420161
Naam onderzoek:
Toponiem: Aalstvoortsestraat 2
Plaats: Herpen
Gemeente: Oss
Provincie: Noord-Brabant
Type onderzoek: Archeologisch: bureauonderzoek
Uitvoerder: Synthegra BV
Projectleider: Hagens
Opdrachtgever: Niet van toepassing
Bevoegd gezag: Niet van toepassing
Aanmelding: 26-06-2009 **Aanvang:** 26-06-2009 **Geschatte duur:** 1
Motief: Bouwwerkzaamheden
Ingevoerd door/op: dhage / 26-06-2009

Onderzoek bij deze melding

Onderzoeksnummer: 27973 **Type onderzoek:** Archeologisch: bureauonderzoek
Diepte onderzoek: **Aantal putten:** **Aantal boringen:**
Gereedmelding: 01-10-2009
Ingevoerd door /op: dhage / 01-10-2009

Selectieadvies

Er wordt een vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

Toelichting

In de diepere ondergrond van het plangebied bevinden zich fluvioperiglaciale afzettingen (Formatie van Bortel). Deze zijn later bedekt met dekzand behorende tot het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Bortel. Het plangebied ligt naar verwachting in een golvende dekzandvlakte. Als bodemtype komen laarpodzolgronden voor. Alleen in het uiterst oostelijke deel komen mogelijk enkeerdgronden voor.

Er worden resten verwacht vanaf het laat-paleolithicum tot en met de nieuwe tijd. De hoogste verwachting geldt voor nederzettingsresten uit de periode (laat-)neolithicum tot en met de nieuwe tijd.

Synthegra rapport S090244.

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 38693

Kaartblad: 45F

Coördinaten: 171031 / 419780

Naam onderzoek:

Toponiem:

Plaats: Oss

Gemeente: Oss

Provincie: Noord-Brabant

Type onderzoek: Archeologisch: inspectie

Uitvoerder: RAAP Archeologisch Adviesbureau

Projectleider: Nutte, de

Opdrachtgever: Niet van toepassing

Bevoegd gezag: Niet van toepassing

Aanmelding: 23-12-2009

Aanvang: 05-01-2009

Geschatte duur: 5

Motief: Overige grondwerkzaamheden

Ingevoerd door/op: gnutt / 23-12-2009

Toelichting

Jaarwerkplan Bosgebied Herperduin 2009/2010 (Bosgroep Zuid-Nederland)

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 38694

Kaartblad: 45F

Coördinaten: 171103 / 419656

Naam onderzoek:

Toponiem:

Plaats: Oss

Gemeente: Oss

Provincie: Noord-Brabant

Type onderzoek: Archeologisch: inspectie

Uitvoerder: RAAP Archeologisch Adviesbureau

Projectleider: Nutte, de

Opdrachtgever: Niet van toepassing

Bevoegd gezag: Niet van toepassing

Aanmelding: 23-12-2009

Aanvang: 05-01-2010

Geschatte duur: 5

Motief: Overige grondwerkzaamheden

Ingevoerd door/op: gnutt / 23-12-2009

Toelichting

Jaarwerkplan Bosgebied Herperduin 2009/2010 (Bosgroep Zuid-Nederland)

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 38695 **Kaartblad:** 45F **Coördinaten:** 170852 / 419625
Naam onderzoek:
Toponiem: Natuurspeelbos Herperduin
Plaats: Oss
Gemeente: Oss
Provincie: Noord-Brabant
Type onderzoek: Archeologisch: inspectie
Uitvoerder: RAAP Archeologisch Adviesbureau
Projectleider: Nutte, de
Opdrachtgever: Niet van toepassing
Bevoegd gezag: Niet van toepassing
Aanmelding: 23-01-2009 **Aanvang:** 05-01-2010 **Geschatte duur:** 5
Motief: Overige grondwerkzaamheden
Ingevoerd door/op: gnutt / 23-12-2009

Toelichting

Jaarwerkplan Bosgebied Herperduin 2009/2010 (Bosgroep Zuid-Nederland)

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding:	38696	Kaartblad:	45F	Coördinaten:	171131 / 419459
Naam onderzoek:					
Toponiem:	Natuurspeelbos Herperduin				
Plaats:	Oss				
Gemeente:	Oss				
Provincie:	Noord-Brabant				
Type onderzoek:	Archeologisch: inspectie				
Uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau				
Projectleider:	Nutte, de				
Opdrachtgever:	Niet van toepassing				
Bevoegd gezag:	Niet van toepassing				
Aanmelding:	23-12-2009	Aanvang:	05-01-2010	Geschatte duur:	5
Motief:	Overige grondwerkzaamheden				
Ingevoerd door/op:	gnutt / 23-12-2009				

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding:	38708	Kaartblad:	45E	Coördinaten:	169572 / 419439
Naam onderzoek:					
Toponiem:	Koolwijk Herperduin				
Plaats:	Oss				
Gemeente:	Oss				
Provincie:	Noord-Brabant				
Type onderzoek:	Archeologisch: inspectie				
Uitvoerder:	RAAP Archeologisch Adviesbureau				
Projectleider:	Nutte, de				
Opdrachtgever:	Niet van toepassing				
Bevoegd gezag:	Niet van toepassing				
Aanmelding:	23-12-2009	Aanvang:	05-01-2010	Geschatte duur:	5
Motief:	Overige grondwerkzaamheden				
Ingevoerd door/op:	gnutt / 23-12-2009				

Toelichting

Jaarwerkplan Bosgebied Herperduin 2009/2010 (Bosgroep Zuid-Nederland)

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding:	39169	Kaartblad:	45F	Coördinaten:	171218 / 419539
Naam onderzoek:					
Toponiem:					
Plaats:	Herpen				
Gemeente:	Oss				
Provincie:	Noord-Brabant				
Type onderzoek:	Archeologisch: bureauonderzoek				
Uitvoerder:	Oranjewoud BV				
Projectleider:	Koopmanschap				
Opdrachtgever:	Niet van toepassing				
Bevoegd gezag:	Niet van toepassing				
Aanmelding:	26-01-2010	Aanvang:	26-01-2010	Geschatte duur:	5
Motief:	Bouwwerkzaamheden				
Ingevoerd door/op:	Ispoe / 26-01-2010				

Bijlage 3b: ARCHIS - Archeologische Monumenten

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr:	16842	Oppervlakte:	123.440 m2
CMA-nr:	45F - 031		
Status:	Terrein van hoge archeologische waarde		
Toponiem:	Herpen		
Plaats:	Herpen		
Gemeente:	Oss		
Provincie:	Noord-Brabant		
Coördinaten:	172495 / 420380		
Terreinbeheerder:	Diverse eigenaren		

Complexen

Complextype

Begindatering

Einddatering

Nederzetting, onbepaald

Middeleeuwen laat A

Nieuwe tijd

Beschrijving

Oude dorpskern van Herpen. Middeleeuwse bewoning voor 1250.

Op de AMK-Noord Brabant zijn historische stads- en dorpskernen en clusters oude bebouwing als gebieden van hoge archeologische waarde aangegeven. Dit is op grond van het belang van deze locaties, waar de wortels van de huidige dorpen of steden kunnen liggen. De selectie en begrenzing van deze kernen is gebaseerd op 16e-eeuwse (Van Deventer) en vroeg 20e-eeuwse kaarten (Bonnebladen). Binnen deze contouren kunnen in de bodem resten van vroegmoderne en waarschijnlijk ook van laatmiddeleeuwse (vanaf circa 1300 AD) bewoning aangetroffen worden. Ook sporen van oudere bewoning kunnen aanwezig zijn. Bedacht dient echter te worden dat de bewoning in de vroege en volle middeleeuwen (tot circa 1300 AD) een meer dynamisch karakter gehad kan hebben en dat de plaats en grens ervan niet perse hoeft samen te vallen met die van de latere bewoning.

Documentatie

Type:	Kaart
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Kopie historische atlas

Bijlage 3c: ARCHIS - Waarnemingen

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	14161	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	45FN-113		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	170750 / 419300		
Toponiem:			
Plaats:	Herpen		
Gemeente:	Oss		
Provincie:	Noord-Brabant		
Vinder/datum:	Particulier / 1935		
Invoerder/datum:	Wouters / 1955		
Beschrijver/datum:	Verwers / 16-10-1978		
Verwerving:	Niet-archeologisch: onbepaald	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Bos	NAP maaiveld:	

Beschrijving

AD126 NRS 8340 9154 9155 9500; AD300 WOUTERS,A BEZIT NOG2 SCHERVEN IN STUDIE-COLLECTIE; SCHERVEN DOOR SMITS,X ENHART,VANHET AAN A WOUTERS GESCHONKEN DIE ZE DOORGAF IN 1955AAN MUSEUM; VOLGENS WOUTERS IS VINDPLAATS ZGN ZANDVLAKTETEN Z-W VAN HERPEN; 2SCHERVEN UIT BOXTEL NR 8289 TONEN BIJNAEEN ZELFDE RIETINDRUK- EN GROEFVERSIERING ALS ENKELE FRAGMENTUIT HERPEN; VINDPLAATS 9500 IS TWIJFELACHTIG.RCC: DOCUMENTATIERCC: LANTING,JN 1977: DE ZG TBR-VONDSTEN VAN HERPEN N-B HELINIUM 17, 249-26RCC: 0

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Nederrijnse grafheuvel-cultuur
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, handgevormd:3-ledig profiel	Beginndatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Code specifiek:	cilinderhals	Eindndatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Toelichting:	D:'INDRUKVERSIERING';INVNRS 8340+9154;ZIE LANTING, HELINIUM 1977;RANDFR.		
Complex:	Onbekend	Cultuur:	Nederrijnse grafheuvel-cultuur
Aantal:	2	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, handgevormd:3-ledig profiel	Beginndatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Code specifiek:	kegelhals	Eindndatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Toelichting:	D:1 MET 6 HOR. GROEFLIJNEN;RANDFR.;INVNR. 8340;ZIE LANTING, HELINIUM 1977		
Complex:	Onbekend	Cultuur:	Nederrijnse grafheuvel-cultuur
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, handgevormd:3-ledig profiel	Beginndatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Code specifiek:	cilinderhals	Eindndatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Toelichting:	D:HORIZONTALE RIJEN VERTICALE INSTEKEN OP DE SCHOUDER;ZIE LANTING 1977		
Complex:	Onbekend	Cultuur:	Nederrijnse grafheuvel-cultuur
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, handgevormd:3-ledig lage v	Beginndatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Code specifiek:	cilinderhals	Eindndatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Toelichting:	D:RONDE INDRUKJES EN GROEFLIJNEN;'.IJZ.' (E.D.:ZIE LANTING,HELINIUM 1977)		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Steengoed geglaazuurd	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting:			
Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	3	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, handgevormd	Beginndatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:			
Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Vuursteen		
Code algemeen:	Bijl	Beginndatering:	Neolithicum midden: 4200 - 2850 vC
Code specifiek:	Flint-Rechteckbeil	Einddatering:	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC
Toelichting:	'DISSEL MET RECHTHOEKIGE DOORSNEDE' (E.D.:ZIE LANTING, HELINIUM 1977)		
Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	7	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Wolbwand-/tonvormig aardewerk	Beginndatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Code specifiek:	Trier D9-12:wolbwand vormgroep	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
Toelichting:	'GEDRAAID RUWWANDIG MEROVINGISCH 9155'		

Collectie

Beheerder: Provinciaal Museum Noord-Brabant/Noord Brabants Museum
Toelichting: NBM 8340 9154 9155 9500

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	35238	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	45FN-92		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	171000 / 419000		
Toponiem:	HERPER DUINEN		
Plaats:	Onbekend		
Gemeente:	Oss		
Provincie:	Noord-Brabant		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Beex / 1968		
Beschrijver/datum:	Beex / 1968		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Onbekend	NAP maaiveld:	

Beschrijving

"Geïmproviseerd" fiche op basis van Beex 1968: "Stenen bijl met recht-hoekige doorsnede". Volgens Beex 1968: "stenen bijl met brede platte zij-kanten, zodat de bijl bijna een rechthoekige doorsnede heeft met afgerondehoeken. ... vervaardigd van grijs korrelig gesteente". Opm.: het is onduidelijk of het een Flint-Rechteckbeil betreft. Volgens Peeters 1983:168 zou het gaan om een "noordelijk type ... holgeslepen bijl"[dissel?]. Opm.: uit de Herper Duinen is o.a. nog een Flint-Rechteckbeil gemeld (zie 113N). Niet duidelijk of het onderhavige exemplaar van dezelfde site komt.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Vuursteen		
Code algemeen:	Bijl	Begindatering:	Neolithicum midden: 4200 - 2850 vC
Code specifiek:	Flint-Rechteckbeil	Einddatering:	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC
Toelichting:	"Stenen bijl brede platte zijkanten rechthoekige doorsnede ..."		

Collectie

Beheerder:	Particulier
Toelichting:	Niets ingevuld

Literatuur

PEETERS, H. 1983 Een bijl van de Trechterbekercultuur bij Rijsbergen, westelijk Noord-Brabant. pp. 165-168., in: Archeologische Berichten 14

BEEEX, G. 1968 Herpen, gem. Ravenstein. p. *30., in: Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond 1968

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	35239	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	45FN-93		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	172000 / 420000		
Toponiem:			
Plaats:	Onbekend		
Gemeente:	Oss		
Provincie:	Noord-Brabant		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Beex / 11-1968		
Beschrijver/datum:	Beex / 11-1968		
Verwerving:	Indirect: collectie	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Onbekend	NAP maaiveld:	

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Steen		
Code algemeen:	Bijl	Begindatering:	Neolithicum vroeg B: 4900 - 4200 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Collectie

Beheerder:	RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN
Toelichting:	Inv.nr: k.1931/2.1

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	35240	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	45FN-112		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	170750 / 419300		
Toponiem:	HERPER DUINEN		
Plaats:	Onbekend		
Gemeente:	Oss		
Provincie:	Noord-Brabant		
Vinder/datum:	Particulier / 1931		
Invoerder/datum:	Beex / 11-1968		
Beschrijver/datum:	Wouters / 1955		
Verwerving:	Archeologisch: (veld)kartering	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Zand(verstuiving)	NAP maaiveld:	

Beschrijving

"Geïmproviseerd" meldings-fiche zonder coördinaten. Uit de literatuur waarnaar wordt verwezen blijkt dat het gaat om een bekend terrein waar ook an-der materiaal is gevonden (zie 113N). Opm.: werktuigen zijn uitgeselecteerd en "verdwenen" naar Duitsland ("prof.Martin, Paderborn").

Vondsten

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	9999	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Vuursteen		
Code algemeen:	Afslag	Begindatering:	Mesolithicum midden: 7100 - 6450 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Mesolithicum laat: 6450 -4900 vC
Toelichting:	"...honderden afslagen ... Tardenoisien II-IV ..."		

Collectie

Beheerder:	Biologisch Archeologisch Instituut
Toelichting:	Wsch. Gekocht van A. Wouters.

Literatuur

WOUTERS, A. 1955 Vondstmeldingen. p. 148., in: Brabants Heem 7

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	35243	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	45FN-113		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	170380 / 418800		
Toponiem:	HERPER DUINEN		
Plaats:	Onbekend		
Gemeente:	Oss		
Provincie:	Noord-Brabant		
Vinder/datum:	Remouchamps / 20-05-1927		
Invoerder/datum:	Particulier / 12-01-1966		
Beschrijver/datum:	Beex / 11-1968		
Verwerving:	Niet-archeologisch: graafwerk	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Zand(verstuiving)	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Kopieën van enkele fiches uit het Oud Archief en melding Beex (19681100) van vondsten uit de coll. van het RMO: "aanduiding volgens kaartje RMvO; gevonden in zandverstuiving" -> zie beneden. Opm.: potje met oor is volgens Oud Archief inv.nr k.1927/5.2, volgens mel-ding Beex k.1927/5.3. Betreft pot met schouder en opstaande rand. Opm.: administratieve coördinaten CAA gewijzigd -> nader bepaald op basiskopie top.kaart met site-lokatie op achterzijde Oud Archief-fiche. Opm.: t.a.v. "vroeg-middeleeuwse scherven" -> volgens beschrijving Remouchamps (Oud Archief) vond hij scherven met o.a. uitgeknepen voet "zoals de Jacobakannetjes"; hard gebakken, grijs en "met een mat, bruin-grijs glazuurovertrokken". Opm.: tijdens inspectie heeft Remouchamps ook "donker gekleurde plekken" waargenomen; de aanwezigheid van "aan de oppervlakte hier en daar verspreidliggende beenderen" bewezen dat hier eenmaal een urnenveld moet hebben gele-gen". Eerste vondsten werden gedaan door arbeiders tijdens spitwerk i.v.m. bebossing.

Vondsten

Complex:	Grafveld, crematies	Cultuur:	Nederrijnse grafheuvel-cultuur
Aantal:	9999	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Bot, onbekend		
Code algemeen:	Crematieresten	Beginndatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindddatering:	Romeinse tijd laat: 270 - 450 nC
Toelichting:	"... verspreid liggende beenderen ... bewijzen urnenveld .. gelegen"		
Complex:	Grafveld, crematies	Cultuur:	Nederrijnse grafheuvel-cultuur
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Brons		
Code algemeen:	Armband/armring	Beginndatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindddatering:	Romeinse tijd laat: 270 - 450 nC
Toelichting:	".. arm- of halsband met getordeerde versiering.."		
Complex:	Grafveld, crematies	Cultuur:	Nederrijnse grafheuvel-cultuur
Aantal:	9999	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Grondspoor/grondverkleuring	Beginndatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindddatering:	Romeinse tijd laat: 270 - 450 nC
Toelichting:	"Donker gekleurde plekken".		
Complex:	Grafveld, crematies	Cultuur:	Nederrijnse grafheuvel-cultuur
Aantal:	12	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, handgevormd	Beginndatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindddatering:	Romeinse tijd laat: 270 - 450 nC
Toelichting:	"Scherven van Germaansch aardewerk" [O.a.] "emmervormig, gekartelden rand"		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:	Grafveld, crematies	Cultuur:	Nederrijnse grafheuvel-cultuur
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, handgevormd:3-ledig lage v	Beginndatering:	Bronstijd laat: 1100 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Romeinse tijd laat: 270 - 450 nC
Toelichting:	"Bijpotje met oor van Proto-Saksisch karakter. Hoog 8,4 cm" [Rand opstaand]		
Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	2	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, gedraaid	Beginndatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Toelichting:	"2 vroeg-middeleeuwsche scherven" [Zie beschrijving]		
Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	21	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Vuursteen		
Code algemeen:	Afval	Beginndatering:	Paleolithicum laat: 35000 C14 - 8800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
Toelichting:	"Vuursteensplinters". Fragmenten klingen/afslagen wsch.		

Documentatie

Type:	Tekening
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Schetsen vondsten op achterzijde Oud Archief-fiches.
Type:	Kaart
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Kopie top. kaart op Oud Archief-fiche met site-lokatie.

Collectie

Beheerder:	RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN
Toelichting:	Inv.nr: k.1927/5.1-5.5.

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	35249	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	45FN-114		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	172000 / 420000		
Toponiem:			
Plaats:	Onbekend		
Gemeente:	Oss		
Provincie:	Noord-Brabant		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek / 9999		
Verwerving:	Indirect: collectie	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Onbekend	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Kopieën van fiches uit Oud Archief.Opm.: de Karolingische scherf is op de schouder versierd met groepjes kla-verbladvormig [klavertje-4] gerangschikte indrukken. Oor van rand naarschouder.Opm.: de Breitkeil wordt beschreven in Van der Waals 1975:172.Opm.: de vondsten behoren tot het legaat Gildemeester.Opm.: hiermee is objectnr. 45FN-105 vervallen.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Roessener-cultuur
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Steen		
Code algemeen:	Hamberbijl	Begindatering:	Neolithicum vroeg B: 4900 - 4200 vC
Code specifiek:	Breitkeil, doorboord	Einddatering:	Neolithicum vroeg B: 4900 - 4200 vC
Toelichting:	Amfiboliet. "Steenen hamer met steelgat. L. 14,5 cm".		

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, onbepaalde	Begindatering:	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC
Toelichting:	"Fragment van Karolingisch aardewerk. L.: 14,3/4 cm".		

Documentatie

Type:	Tekening
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Schets vondsten op achterzijde Oud Archief-fiches.

Type:	Tekening
Beheerder:	Onbekend
Toelichting:	Zie publicatie.

Collectie

Beheerder:	RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN
Toelichting:	Inv.nrs: k.1931/2.1 en 2.5.

Literatuur

WAALS, J.D. VAN DER 1972 Die durchlochten Roessener Keile und das fruehe Neolithikum in Belgien und in den Niederlanden, pp. 153-184, in: H. Schwabedissen (red.), Die Anfaenge des Neolithikums vom Orient bis Nordeuropa

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	39203	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	45FN-96		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	172000 / 419000		
Toponiem:	HET SLOTJE		
Plaats:	Onbekend		
Gemeente:	Oss		
Provincie:	Noord-Brabant		
Vinder/datum:	Onbekend / 1841		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Particulier / 1865		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Onbekend	NAP maaiveld:	

Beschrijving

CAA: "geïmproviseerd" fiche, verwijzing naar "oud ROB-archief". Onder Herpen, in een perceel ten zuiden van het dorp, genaamd het "Slotje", is in 1841 volgens Hermans gevonden een gegoten koperen voorwerp met 2 tuiten (?), "in de vorm eener hanglamp". Hermans heeft dat een lamp genoemd, omdat het volgens hem daarmee veel overeenkomt. Echter: Afgaande op de tekening die Hermans heeft meegeleverd hebben we hier temaken met een armbeurs. Gesuggereerd wordt dat de tuiten het restant zijn van een beugel; daar waar deze in de kom overgaan zitten er 2 gaatjes. Dit zijn de gaten waarin de (verdwenen) dekseltjes hebben gedraaid. Opm.: de coördinaten zijn administratief vastgelegd; het toponiem het "Slotje" was niet te vinden (ook niet in de Historische atlas).

Vondsten

Complex:	Economie, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Brons		
Code algemeen:	Beurs	Beginndatering:	Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Code specifiek:	armbeurs	Einddatering:	Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting:	zie beschr.		

Documentatie

Type:	Tekening
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	"oud archief": fiche
Type:	Tekening
Beheerder:	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht
Toelichting:	

Collectie

Beheerder:	Provinciaal Museum Noord-Brabant/Noord Brabants Museum
Toelichting:	verm.

Literatuur

HERMANS, C.R. 1865, in: Noordbrabants Oudheden, 's Hertogenbosch (p. 27 en Pl. XXVII, no. 5)

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	39204	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	45FN-101		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	172000 / 420000		
Toponiem:			
Plaats:	Onbekend		
Gemeente:	Oss		
Provincie:	Noord-Brabant		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	BLOEMEN / 1931		
Beschrijver/datum:	Holwerda / 1931		
Verwerving:	Indirect: collectie	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Onbekend	NAP maaiveld:	

Beschrijving

CAA: "oud CAA-fiche", verwijzing naar literatuur. Betreft Romeinse voorwerpen uit Herpen, die in het RMO zijn. Dit gegeven is gehaald uit Holwerda's jaarverslag van 1931. Daar staat dat het RMO door bemiddeling van de heer Bloemers (Wijchen) verschillende Romeinse - en vroeg-Middeleeuwse - voorwerpen in Herpen hadaangekocht. Elke verdere beschrijving van vondsten en vindplaats ontbreekt. Of ze uit Herpen zelf komen, zal in Leiden bekeken moeten worden. Opm.: de coördinaten zijn administratief vastgesteld.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	9999	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Onbekend		
Code algemeen:	Onbekend	Begindatering:	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting:			

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	9999	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Onbekend		
Code algemeen:	Onbekend	Begindatering:	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC
Toelichting:	zie beschr.		

Documentatie

Type:	Onbekend
Beheerder:	Onbekend
Toelichting:	

Collectie

Beheerder:	RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN
Toelichting:	Niets ingewuld

Literatuur

Holwerda, J.H. 1932 Rijksmuseum van Oudheden te Leiden (pp. 70-79), m.n. pp. 77-78,, in: Verslagen 's Rijks verzamelingen van geschiedenis en Kunst 1931 (Ministerie van OKW) LXII

Bijvanck, A.W. 1947 , in: Excerpta Romana III (p. 73).

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	39205	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	45FN-103		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	172000 / 420000		
Toponiem:			
Plaats:	Onbekend		
Gemeente:	Oss		
Provincie:	Noord-Brabant		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Particulier / 1865		
Beschrijver/datum:	BOERSMA / 1963		
Verwerving:	Niet-archeologisch: graafwerk	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Akkerbouw/tuinbouw/bouwoor	NAP maaiveld:	

Beschrijving

CAA: "oud CAA-fiche", verwijzing naar "oud ROB-archief". Daar 2 fiches van dezelfde aureus van Nero (dezelfde verwijzing naar Hermans 1865, p. 27). Dus het gaat om 1 munt, niet om meerdere zoals op het fiche in CAA gesuggereerd wordt. Deze gouden aureus was in 1850 in Herpen gevonden bij het omploegen van een stuk land, en is het museum in Den Bosch geschenkt door notaris van der Heiden te Ravenstein. Bijvanck 1947 heeft deze gegevens van Hermans 1865 overgenomen. Bijvanck op zijn beurt is de bron van Boersma 1963; daar heeft de munt ook een handboeknummer. Opm.: de coördinaten zijn administratief geplaatst. Opm.: hiermee is objectnr. 45FN-116 vervallen.

Vondsten

Complex:	Economie, onbepaald	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Goud		
Code algemeen:	Munt	Begindatering:	Romeinse tijd vroeg B: 25 - 70 nC
Code specifiek:	aureus	Einddatering:	Romeinse tijd vroeg B: 25 - 70 nC
Toelichting:	van Nero, RIC 58, zie beschr.		

Collectie

Beheerder:	Provinciaal Museum Noord-Brabant/Noord Brabants Museum
Toelichting:	Niets ingewuld

Literatuur

Holwerda, J.H. 1924, in: Geschiedkundige atlas van Nederland. Oudheidkundige kaart van Nederland. 's-Gravenhage (p. 26).

BOERSMA, J.S. 1963 De Romeinse muntvondsten in de provincie Noord-Brabant (pp. 1-75), m.n. p. 55, nr. 53d., in: Munt- en Penningkunde 50

HERMANS, C.R. 1865, in: Noordbrabants Oudheden, 's Hertogenbosch (p. 27)

STROOBANT, L. 1905 (p. 188), in: Taxandria, 1904/1905.

Bijvanck, A.W. 1947, in: Excerpta Romana III (p. 73).

Onbekend 1854 (p. 34), in: Handelingen Provinciaal Genootschap Noord-Brabant

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	44181	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	45FN-200		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	171100 / 420200		
Toponiem:	SCHAIJKSEWEG ; BERGHEMSEWEG		
Plaats:	Herpen		
Gemeente:	Oss		
Provincie:	Noord-Brabant		
Vinder/datum:	Particulier / 04-1984		
Invoerder/datum:	Particulier / 1984		
Beschrijver/datum:	Particulier / 1984		
Verwerving:	Niet-archeologisch: graafwerk	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Groeve	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Bron: Een door J. van der Heijden te Schaijk gegeven overzicht van vondst-meldingen over 1983/1984 met v.w.b. deze waarneming de tekst: 'Herpen, gem.Ravenstein: Dhr. L. Ceelen uit Heesch vond eind april in een ontgroning opde hoek Schaijkseweg-Berghemseweg, tegenover cafe v. Brakel een klein aan-tal aardewerkfragmentjes, vermoedelijk IJzertijd, + 1 bodempje van Romeinsgevernist aardewerk. De vondsten zijn in het bezit van Dhr. Ceelen. Coördinaten van de vindplaats: 171.100 x 420.200 (45F)'.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Inheems-romeins
Aantal:	9999	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, handgevormd	Beginndatering:	IJzertijd: 800 - 12 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting:			

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Inheems-romeins
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Geverfd/gevernist aardewerk, gedraaid	Beginndatering:	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Eindndatering:	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting:			

Documentatie

Type:	Verslag
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Overzicht vondstmeldingen 1983/1984, J. v.d. Heijden.

Collectie

Beheerder:	Particulier
Toelichting:	Niets ingewuld

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45212	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	45FN-207		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	172080 / 420100		
Toponiem:	WIELEWEIKE		
Plaats:	Herpen		
Gemeente:	Oss		
Provincie:	Noord-Brabant		
Vinder/datum:	Particulier / 05-10-2001		
Invoerder/datum:	Particulier / 25-11-2001		
Beschrijver/datum:	Particulier / 25-11-2001		
Verwerving:	Niet-archeologisch: graafwerk	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Bebouwing/erf/weg/kerkhof	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Vondst in een bouwput, op ca 140 cm onder maaiveld. De bouwput ligt in de directe omgeving van de locatie waar ARCHOL in 2001 een opgraving uitvoerde. Op het onderhavige perceel heeft men 3 proefsleuven getrokken, maar de bovengrond bleek te zijn verstoord. De vinder duidt de grondstof aan als "Eifelgeb[ergte]"; basalt?

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Steen		
Code algemeen:	Bijl	Begindatering:	Neolithicum vroeg B: 4900 - 4200 vC
Code specifiek:	Fels-Ovalbeil	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Documentatie

Type:	Tekening
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Schets op vondstmeldingsformulier, in CAA.
Type:	Kaart
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Stratenplan met vondstlocatie, in CAA.

Collectie

Beheerder:	Particulier
Toelichting:	Niets ingewuld

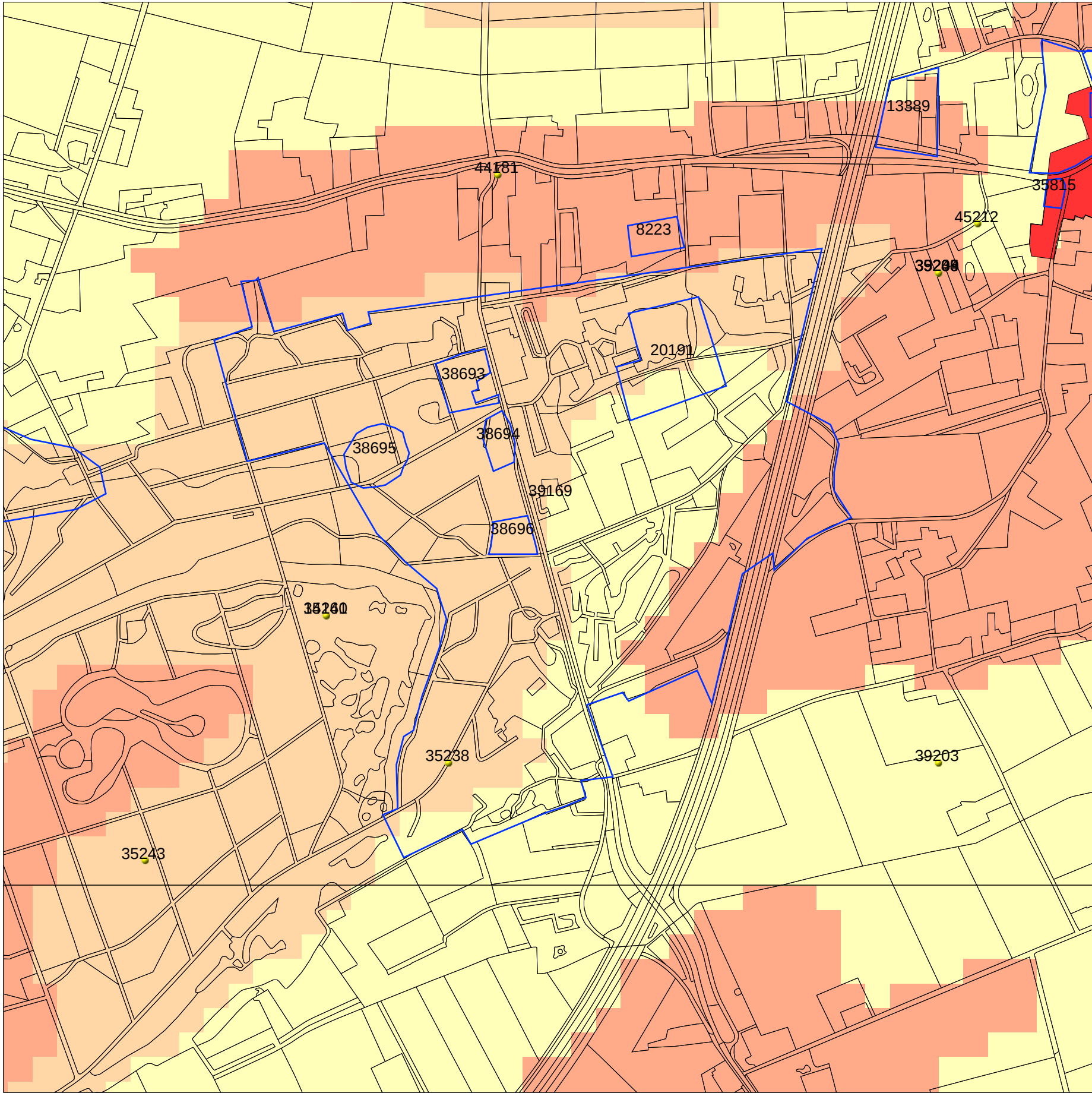
Kaartenbijlagen

Vakantiepark en Recreatieve Poort Helperduin, gemeente Oss

04-02-2010

Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW), Archeologische Monumenten Kaart (AMK), onderzoeksmeldingen en waarnemingen
172316 / 420552

L. Spoelstra

Legenda

- ONDERZOEKSMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- TOP10 ((c)TDN)
- MONUMENTEN
- IKAW**
 - zeer lage trefkans
 - lage trefkans
 - middelhoge trefkans
 - hoge trefkans
 - lage trefkans (water)
 - middelhoge trefkans (water)
 - hoge trefkans (water)
 - water
 - niet gekarteerd
- PROVINCIES

0 500 m

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Archis2

Legenda

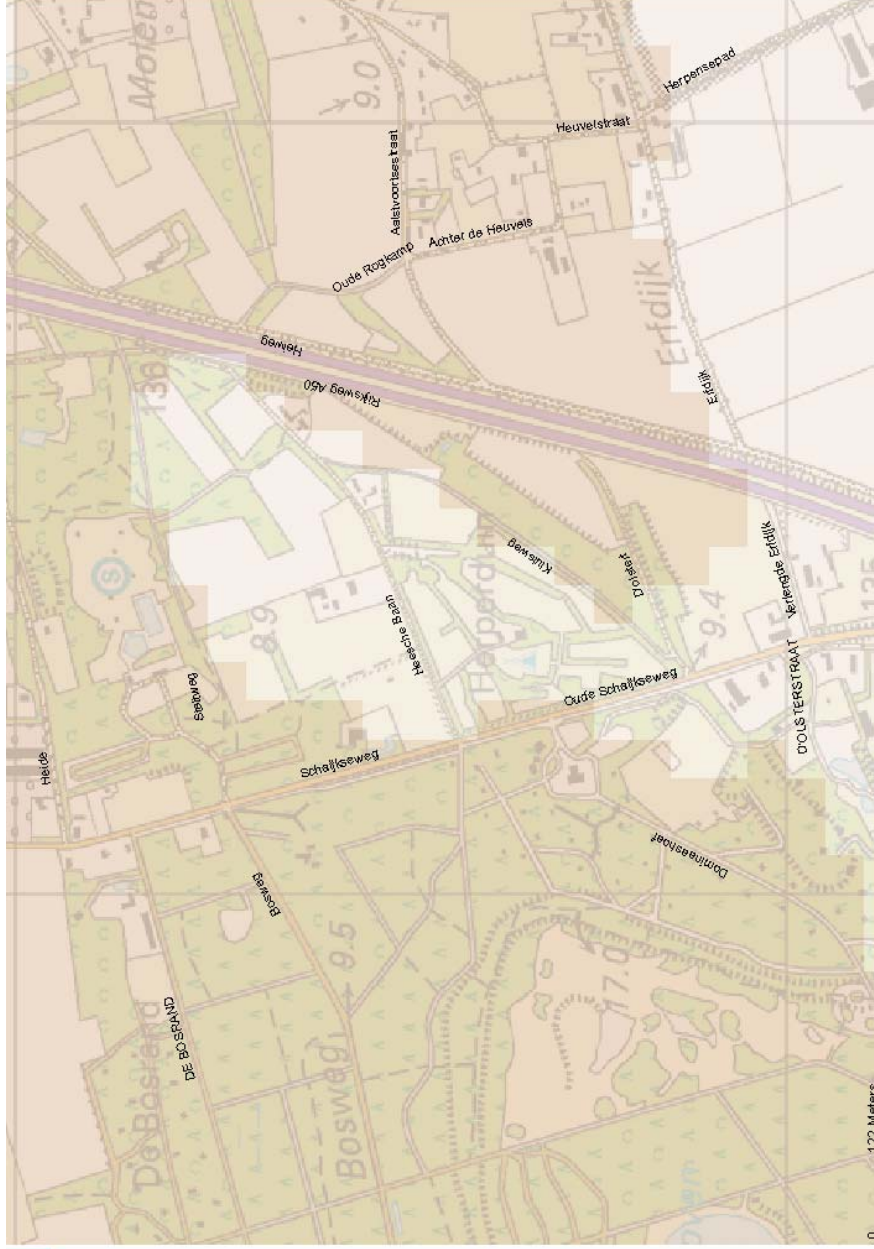
- ☐ Historische Bouwkunst
- ☐ Historische Stedenbouw
- ☐ Historische Geografie (vlak)
- ☐ Historische Geografie (lijn)
- ☐ Historisch Groen
- ☐ Historische Zichtrelaties
- ☒ Archeologische Monumenten

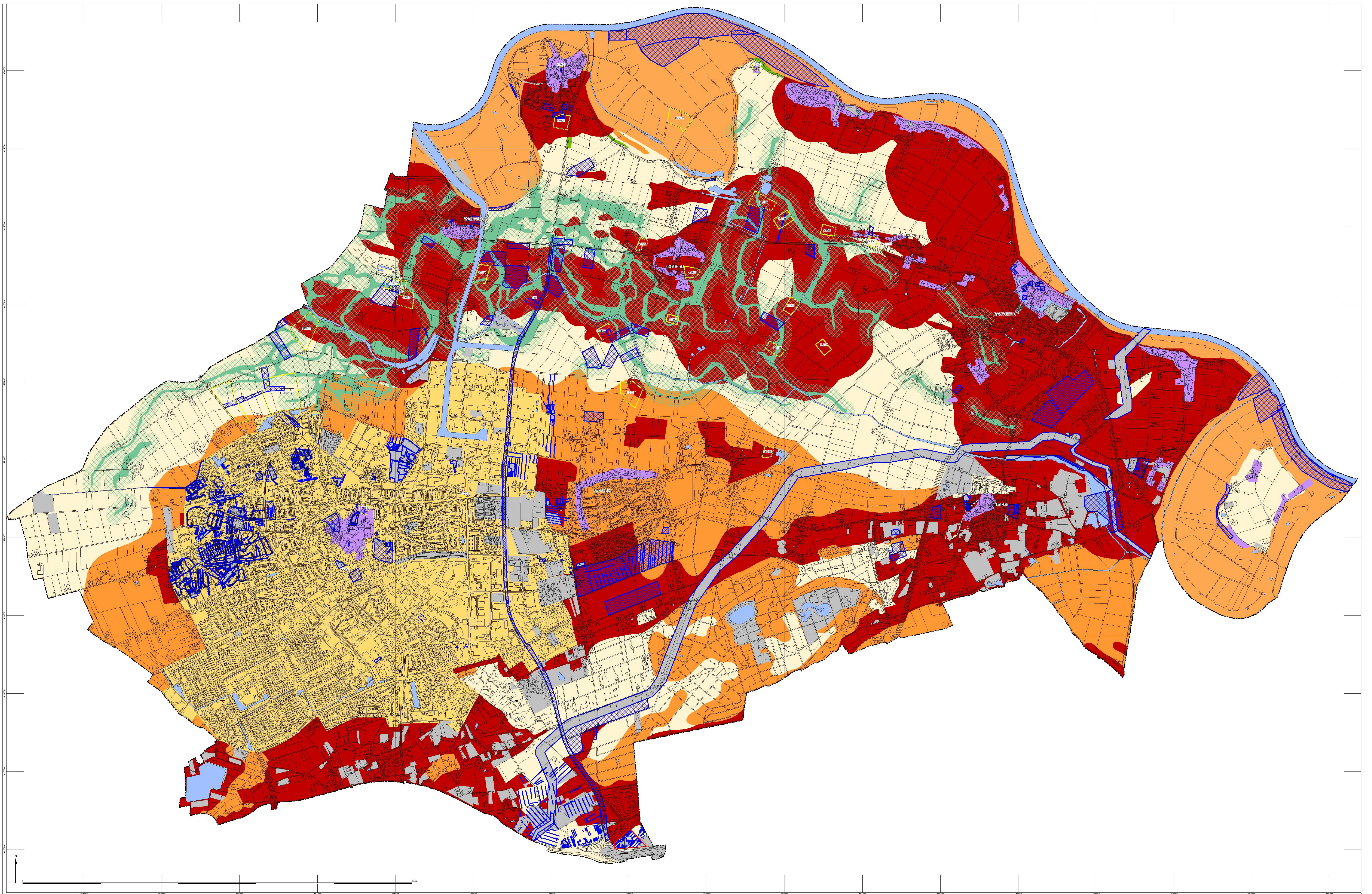
 Indicatieve Archeologische Waarden

- Hoog of middelhoog
- Laag
- Geen gegevens

- ☒ Topografie
- ☒ Straatnamen

- Historische Bouwkunst
 - Historische Stedenbouw
 - Historische Geografie (wak)
 - Historische Geografie (lijn)
 - Historisch Groen
 - Historische Zichtrelaties
 - ✓ Archeologische Monumenten
-
- Indicatieve Archeologische Waarden
 - Hoog of middelhoog
 - Laag
 - Groen gegevens
 - ✓ Topografie
 - ✓ Straatnamen

Legenda bij kaartbijlage 7 van Heritage rapport H030
Gemeente Oss - Archeologische beleidsadvieskaart (definitief 21-10-2009)

Archeologische verwachting		Beleidsadvies		
		Doelstelling voor behoud	Voorwaarde voor behoud	Indien niet aan voorwaarde wordt voldaan
1	 Hoog Meandergordels, rivierduinen, crevassecomplexen, dekzandruggen, esdekken	Behoud in huidige staat van eventuele resten	Bij projectgebieden groter dan 100 m2 geen bodemingrepen dieper dan 30 cm - maaiveld.	Bij planvorming en voorafgaand aan vergunningverlening vroegtijdig archeologisch onderzoek laten uitvoeren en streven naar inpassing van terreinen met archeologische waarden
2	 Hoog Historische stads- en dorpskern	Behoud in huidige staat van eventuele resten	Bij projectgebieden groter dan 50m2 geen bodemingrepen dieper dan 30 cm - maaiveld.	
3	 Hoog Bebouwing Oss	Behoud in huidige staat van eventuele resten, daar waar het nog niet verstoord is door de huidige bebouwing	Bij projectgebieden groter dan 100 m2 binnen een aangesloten, onverstoord gebied van 0,5 ha geen bodemingrepen dieper dan 30 cm - maaiveld.	
4	 Middelhoog Meandergordel Maas, terrasvlakte, lage landduinen met waarnemingen	Behoud in huidige staat van eventuele resten	Bij projectgebieden groter dan 1000 m2 geen bodemingrepen dieper dan 30 cm - maaiveld.	Bij de uitvoering van grondwerkzaamheden in projectgebieden kleiner dan 2000m2: indien gewenst, amateurs de gelegenheid geven de werkzaamheden te begeleiden. Bij planvorming van projectgebieden groter dan 2000m2: voorafgaand aan vergunningverlening vroegtijdig archeologisch onderzoek laten uitvoeren en streven naar inpassing van terreinen met archeologische waarden
5a	 Aandachtsgebied Geulgronden	Geen	Bij projectgebieden groter dan 5ha	Bij de uitvoering van grondwerkzaamheden, indien gewenst, amateurs de gelegenheid geven de werkzaamheden te begeleiden. Projectgebieden groter dan 5 ha: verkennende fase van bureau- en/of inventariserend veldonderzoek (laten) uitvoeren
5b	 Aandachtsgebied Buffer 100 m rond geulgronden			
6	 Laag Afdgedekt pleistoceen landschap, lage landduinen	Geen	Bij projectgebieden groter dan 5ha	Bij de uitvoering van grondwerkzaamheden, indien gewenst, amateurs de gelegenheid geven de werkzaamheden te begeleiden. Projectgebieden groter dan 5 ha: verkennende fase van inventariserend veldonderzoek (laten) uitvoeren
Bekende waarden		Beleidsadvies		
		Doelstelling voor behoud	Voorwaarde voor behoud	Acties
7	 1234 AMK - terrein, niet wettelijk beschermd met monumentnummer	Behoud in huidige staat	Geen bodemingrepen	Planologisch beschermen. Voorafgaand aan planvorming selectiebesluit door bevoegd gezag, eventueel aanvullende waardering en vervolgens selectiebesluit
8	 1234 AMK - terrein, wettelijk beschermd met monumentnummer	Behoud in huidige staat	Geen bodemingrepen	Een inrichtings- en beheerplan op (laten) stellen waarbij de duurzame instandhouding van dit monument wordt gewaarborgd.
Overig		Beleidsadvies		
		Doelstelling voor behoud	Voorwaarde voor behoud	Acties
9	 Reeds onderzocht gebied	Behoud in huidige staat als het archeologisch onderzoek het terrein (nog) niet vrijgeeft	Aansluiten bij de zone waarin het gebied ligt	
10	 Reeds onderzocht gebied Opgegraven of uit onderzoek bleek gebied verstoord	Geen		
11	 Verstoord	Geen		
12	 Water	Natuurlijke lopen: behoud in huidige staat	Vrijstellingsgrens: aansluiten bij de zone waarin de natuurlijke loop is gelegen	Aansluiten bij het beleid op de archeologische zones waarin de te onderscheiden wateren zijn gelegen.
		Gegraven lopen: geen		